

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A
REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, O.P.S.,
ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Počítačová kriminalita se zaměřením na nelegální
software**

Autor práce: Martin Pilous

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: prezenční

Vedoucí práce: Mgr. Vladimír Čížek, DiS.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2014

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, včetně všech jejích příloh, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby moje práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

Martin Pilous

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval především panu Mgr. Vladimíru Čížkovi, DiS., vedoucímu mé bakalářské práce, za cenné rady při jejím zpracování.

ABSTRAKT

PILOUS, M. *Počítačová kriminalita se zaměřením na nelegální software : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2014. 65 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Vladimír Čížek, DiS.

Klíčová slova: nelegální software, warez, počítačová kriminalita, autorský zákon, autorská práva

Práce pojednává o tom, jakým způsobem se tento druh kriminality projevuje a také zjišťuje dopady na společnosti software vyvíjející. Dále obsahuje rozhovory s vybranými zástupci těchto společností a věnuje se také tomu, zda je náš právní systém dostatečně adekvátní k postupu proti kyberzločincům. Dále se práce zabývá myšlenkou, zda by nebylo vhodné vůči těmto zločinům využít i jiných prostředků. Práce je rozdělena do pěti částí, přičemž v první popisuje cíle a metodiku práce. Druhá část se věnuje nelegálnímu softwaru. Třetí pak obsahuje zákony a připravenost našeho právního systému na tyto zločiny. Čtvrtá kapitola pak popisuje trestní odpovědnost v případě spáchání některého ze zločinů. V páté kapitole je uvedena analýza rozhovorů se zástupci vybraných společností, a také zhodnoceny výsledky dotazníku, předloženému široké veřejnosti. V závěru pak bakalářská práce hodnotí veškeré nashromážděné informace a podává také vlastní názor na tuto problematiku.

ABSTRACT

PILOUS, M. *Computer crime with a focus on illegal software : Bachelor thesis.*
České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2014. 65 p.
Supervisor: Mgr. Vladimír Čížek, DiS.

Keywords: illegal software, warez, computer crime, copyright law, copyright

This Bachelor thesis focus on software piracy, especially downloading, and how it influences software developing companies. This bachelor thesis contains interview with managers of software developing companies as well as the question of Czech law protection against cyber criminality is discussed. The idea of using other methods of cyber criminality punishment is described as well. This work has five parts. The first parts provides with information about methodology of this thesis. The second part describes illegal software. The third part focus on Czech law protection against software piracy and readiness of Czech law system for software piracy crimes. Fourth part describes ways of punishment if software piracy is committed. In the fifth part, there is described an analysis of interview with managers of selected companies. The last part provides with an results of poll which was filled by a public. All gathered information are evaluated in the end of the balchelors thesis. In the end of this thesis, author's opinion on software piracy is given as well.

Obsah

Úvod	7
1 Cíle a metodika	9
2 Nelegální software.....	11
2.1 Kauza Megaupload	14
2.2 Kauza The Pirate Bay	15
3 Trestní odpovědnost	18
4 Prevence a represe proti nelegálnímu šíření softwaru	21
4.1 Business software alliance	21
4.2 Další společnosti zabývající se ochranou práv	23
4.2.1 OSA	23
4.2.2 ČPU.....	24
4.2.3 OOAS.....	24
4.2.4 Dilia	24
4.2.5 Gestor.....	25
4.2.6 Intergram.....	25
4.2.7 IFPI	25
4.3 Software a jeho licence	26
4.4 Vyšetřování a prevence	27
4.5 Represe.....	28
4.6 Softwarové a online ochrany	28
4.7 Důvody sdílení a prodeje nelegálního softwaru	29
4.8 Kontroverzní smlouva ACTA	30
4.9 Budoucnost a předpokládaný vývoj softwarového pirátství	33
5 Vlastní výzkum	35
5.1 Dotazníkové šetření	35
5.2 Vyhodnocení dotazníku	36
5.3 Řízené rozhovory.....	46
5.4 Shrnutí dotazníkového šetření a řízených rozhovorů	52
Závěr	55
Seznam použitých zdrojů.....	58
Seznam grafů	62
Seznam příloh	63

Úvod

S využíváním nových digitálních médií exponenciálně narůstají případy s krádeží dat. V dnešní době se proti této lavině, kdy jsou kradeny digitální kopie nejrůznějších médií, bojuje jen velmi těžce. S touto problematikou bojují jak nadnárodní korporace, jež se snaží o udržení zákonnosti, tak i samotné firmy, jež tento software produkují.

Tato problematika dostala název warez. Jde o veřejné sdílení takzvaného nelegálního softwaru, kdy jsou skrze veřejnou síť internet distribuována digitální média. Mezi ta patří hudba, filmy, hry, programy a další specifický software. Vynakládají se těžké finanční prostředky na eliminaci této ilegální produkce. Společnosti vyvíjejí složité ochrany a jejich soupeři naopak čím dál rafinovanější způsoby jak tyto ochrany prolomit.

Warez je těžko odhalitelný, neboť hledá nejrůznější skulinky kudy proniknout k finálním uživatelům internetu. Vzhledem k současné ekonomické situaci v ČR či ve světě si každý z uživatelů rozmyslí, zda si daný software skutečně legálně pořídí, či využije pirátského postupu k tomu, aby jej mohl využívat zdarma.

V České republice se vůči pirátům a překupníkům s nelegálním softwarem postupuje dle právní úpravy, jež je daná zákonem - 121/2000 Sb., o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským, neboli autorským zákonem.¹

Na celém světě již proběhly rozsáhlé kauzy, které vedly k poměrně přísným trestům a slouží jako zajímavé exemplární případy pro potenciální pachatele této trestné činnosti. Jak se však ukazuje, tak ani ruka zákona není všemocná a potíže s kradeným softwarem jsou stále častější a dalo by se říci, že i závažnější. Software bez řádné licence se objevuje i ve firmách, které denně využívají služeb některého z programů, aniž by za něj řádně zaplatily a rozsah nelegálního stahování a sdílení v domácnostech je na téměř neúnosné úrovni, proti čemuž se dá jen velmi těžko bojovat.

¹ ČESKO. Zákon č. 121/2000 Sb. Autorský zákon: Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika* [online], 2000, částka 36/2000, s. 121-124. Dostupný z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-121>>.

Tato práce zkoumá jednotlivé dopady této kriminality na společnosti a firmy, které se zabývají vývojem nejrůznějšího softwaru, programů a také dalšího digitálního obsahu. Shromažďuje data z let předchozích a porovnává je s aktuálními statistikami. Dále je v ní proveden průzkum mezi širokou veřejností, která podává své informace o tom, jaké zkušenosti mají s touto problematikou, a zahrnuje rozhovory s lidmi, kteří působí v jednotlivých společnostech a nabízejí digitálně své produkty, jež jsou kradeny skrze nelegální fóra a sítě.

1 Cíle a metodika

Téma počítačové kriminality je velice široké a vydalo by na mnoho stovek, možná i tisícovek stran. Proto se tato práce soustředí pouze na nelegální software. Nechybí však úvod a základní pojmy, které ujasňují danou problematiku.

Hlavním cílem této práce je zmapovat tuto oblast a zjistit nakolik ovlivňuje nelegální sdílení a prodej softwaru legální trhy a samotné společnosti které se vývojem softwaru zabývají. Tento cíl bude zpracován dle poznatků a dat z let minulých, zejména z dat společnosti BSA (Business Software Alliance). Dojde tedy ke komparaci s daty současnými a zjištění celkového dopadu.

První z dílčích cílů je zvážení a zhodnocení právní úpravy autorského zákona - *121/2000 Sb., o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským, neboli autorským zákonem*, zda je náš právní systém dobře postaven vůči této problematice a dojde i na srovnání slavných světových kauz.²

Dalším cílem je vyhodnocení názorů konkrétních lidí na tuto problematiku z vybraných společností, které se potýkají s těmito potížemi. Z jejich slov bude možné usoudit, s kterými konkrétními potížemi se potýká většina z nich a které jsou spíše ojedinělého rázu. Dále tím budou zjištěny subjektivní dojmy a informace k problematice nelegálního softwaru.

Jedním z dalších cílů bude i zjištění názoru široké veřejnosti, která bude odpovídat na vybrané otázky z této oblasti. Celkové šetření bude provedeno skrze online dotazník, jehož distribuci zajistí některé z předních českých médií k tomu, aby byl zajištěn dostatečný počet respondentů. Výsledky budou zaznamenány a zobrazeny v závěrečných přílohách této práce, kde bude i detailněji rozebráno jak se veřejnost k této problematice staví a jaká skupina s ní má největší zkušenosti.

První část bakalářské práce se soustředí na obecný výklad veškeré problematiky a právních úprav, které s tématem souvisí. V další části je řešena trestní odpovědnost za

² ČESKO. Zákon č. 121/2000 Sb. Autorský zákon: Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika* [online], 2000, částka 36/2000, s. 121-124. Dostupný z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-121>>.

tyto zločiny a také je zde rozebrán obchod s nelegálním softwarem. V poslední části bakalářské práce se nachází zejména vlastní poznatky, tedy komparace dat z let předchozích se současností, rozhovory s jednotlivými zástupci vybraných společností a dotazníkové šetření, které podá konkrétní informace o informovanosti a názoru široké veřejnosti.

V závěru práce jsou zahrnuty veškeré výsledky a zjištění, ke kterým se v práci došlo a taktéž je v něm uveden vlastní názor autora této práce k probírané problematice.

2 Nelegální software

Nelegální software by se dal jednoduše definovat jako souhrn programů či aplikací, respektive softwarových licencí, které uživatel využívá a získal je nelegálním způsobem. V dnešní době je takzvaný nelegální software k sehnání mnohem běžněji a jednodušeji, než tomu bylo v letech předchozích. Většina uživatelů, kteří si pořizují nelegální software, to dělá zejména z důvodů finančních, neboť každý nosič s originální licencí lze pořídit s licencí za stovky korun v mnohých případech i tisíce či desetitisíce. S ohledem na finanční situaci drtivé většiny domácností je tedy jasné, že uživatelé nejsou ochotni platit tyto částky za každý nový produkt. Proč by měl uživatel kupříkladu platit za nový film, když ve stejné cenové relaci si pořídí dvacet nelegálních kopií jiného filmu a to mnohdy během několika minut.

Dnes tedy téměř nenalezneme software, který by nebylo možné na internetu získat ilegálním způsobem. Byl to právě internet, který dopomohl k tomu, že vlna takzvaného warezu vzkvétá a rozrůstá se. V dřívějších letech bylo vrcholem softwarového pirátství, když jeden uživatel nahrál na disketu program druhému a bez dalších okolků si jej obdarovaný nahrál na svůj počítač. Nicméně tehdy se příliš softwarové licence nevyužívali, neboť nikdo příliš nepočítal s tím, že si uživatelé budou hledat cestičky k tomu, aby za onen software nemuseli platit.³

Postupem let, zejména s nástupem internetu se umožnilo masám si konkrétní produkt bezplatně stáhnout a využívat jej. Tím pádem došlo k tomu, že se začaly vyvíjet nové technologie zabezpečení a šifrování. Jak ale dnes s odstupem let víme, většina z nich nebyla příliš úspěšná. Situace se nyní dostala do bodu zlomu, kdy některé společnosti dokonce rezignují na jakékoliv ochrany a buďto, svůj software nabízí zdarma s možnostmi takzvaných mikro-transakcí, které do aplikace přidávají za drobný poplatek nové možnosti či zkrátka ochrany již nevyužívají. Samotné zabezpečení je totiž velmi složitou a finančně nákladnou záležitostí, kterou si každá společnost dovolit nemůže, tudíž se často razí heslo "Kdo chce pirátit, ať si pirátí!"⁴

³ JÍROVSKÝ, V. Kybernetická kriminalita: nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství. Praha, 2007. s. 68-69.

⁴ KOENIG, E; SMITH, B. Metody boje proti softwarovým pirátům ve světě. Praha, 1993. Kdo jsou softwaroví pirátí, s. 15.

Kromě finanční situace jsou zde další faktory, proč si lidé pořizují nelegální kopie. Mnohdy si většina uživatelů jen potřebuje ověřit, zda jim onen software vlastně půjde na jejich počítači spustit. Nebo zda je pro ně vlastně vhodný. V prvním případě je to klasické nelegální stahování počítačových her, neboť právě na nich se nejvíce projevuje zastaralost hardwarové konfigurace počítače. Hráč, nebo tedy potenciální zákazník si hru nejprve stáhne a zjistí, zda mu vůbec běží a pokud jej dokonce baví, pak i uvažuje nad tím, zda si hru skutečně koupí či ne. Co se pak týče takzvaného vhodného softwaru, tam je kupříkladu velmi známé, že si zákazníci napřed zkouší, čím je například nová verze kancelářského balíku Microsoft Office vlastně jiná a zda je lepší či horší. V tu chvíli uživatel vůbec neřeší, že tím poškozují i samotné duševní vlastnictví dané firmy. Jen málokdo si předem uvědomí kolik úsilí a snahy museli autoři vyvinout, aby byl software dopraven koncovým uživatelům jako dobrý produkt. Nicméně mnohdy to je právě chtíč vyzkoušení nové verze či lačnost po aktualitách, které ženou mnoho spotřebitelů k tomu si ony programy vyzkoušet alespoň takto předem.

Jako poslední a v podstatě zásadní faktor je třeba uvést pohodlnost. Ta tkví v tom, že pokud uživatel ví kde na internetu hledat, tak je pro něj doslova potěšením ono pořízení nelegální licence. Nemá důvod jít do kamenné prodejny nebo si daný software pořizovat nákupem na eshopu. Mnohem jednodušší je otevřít si takzvané warez fórum, které v dnešní době funguje jako obří katalog všemožného nelegálního softwaru, všech možných kategorií. Pakliže uživatel hledá kupříkladu nové hudební CD, jež vydala například Madonna, tak mu stačí zhruba dvě minuty na vyhledání a další dvě na stažení. Díky tomu má CD k dispozici během necelých pěti minut a to bez jakéhokoliv ocenění původnímu tvůrci v podobě provize za zakoupený nosič.

Pokud jde o warez fóra, tak se jedná o rozsáhlé webové portály, dá se téměř říct rozhraní, které funguje jako vlastní ekosystém na bázi sdílení všemožného obsahu. Pokud tedy něco uživatel hledá, není nic snazšího si vybrat jeden z těchto portálů a na něm si vyhledat příslušnou položku. Warez obsahuje jak filmy, počítačové hry, hudbu a programy, tak i elektronické knihy a mnoho dalšího. Objevují se oskenované tištěné časopisy a podobně. Nehledě na to, že právě na těchto fórech se často dá získat takzvaný crack, který dokáže prolomit ochranu programu či sériové číslo, které tam serveru signalizuje, že uživatel licenci vlastní, i když tomu tak není.⁵

⁵ MATĚJKA, M. Počítačová kriminalita. Praha, 2002. Warez – moderní počítačové pirátství, s. 70

Warez samotný však není jen ono dané fórum. V podstatě se jedná o rozsáhlé skupiny, které spolupracují na mnoha činnostech, které následně vyústí v ukořistění a umístění daného softwaru na internet. Každý software je nejprve nutné sehnat. Mnohdy je však zarážející, že právě pirátská činnost je v mnohém rychlejší než klasická distribuce či samotný vydavatel. Často se totiž stane, že nová verze softwaru má pevně dané datum vydání a přitom se 14 dní před oficiálním vypuštěním do světa vesele distribuuje na nelegálních kanálech. To znamená, že mnohdy jsou alba některých interpretů dostupná již mnoho dní před zahájením prodeje. Ohledně počítačových her a programů je situace ještě horší, neboť se objevují i měsíc před prodejem a vůbec nejhorší situace je ohledně filmové produkce. S tím souvisí velký úpadek prodejů DVD a Blu-Ray disků. Většina filmů je na internetu ke stažení i dobré tři měsíce před oficiálním prodejem a mnohdy, pokud selže česká distribuce i o půl roku dříve. Jsou pořizovány kopie přímo ze samotných kin, což sice znemožňuje intenzivní zážitek z filmu, mnoho fanoušků si s tím však vystačí. Vůbec nejrychlejší distribuci zažívají nové seriály, které jsou k dostání na internetu sotva půl hodiny po premiéře a během několika hodin jsou dostupné i titulky pro ty kteří nejsou v angličtině tolik zblhlý.

Warez tedy funguje jako obří skladiště těchto souborů. Je však zajímavé na jakém principu funguje, neboť samotný portál má velikost v rozmezí několika stovek megabytů dat. Veškerý obsah je pak sdílen pomocí dalších serverů. Mezi nejznámější tuzemské patří například Hellshare.cz, Uloz.to, Webshare.cz a mnohé další. Nicméně aktuální právní normy jim umožňují na tomto principu fungovat i nadále. Nehledě na obrovské množství souborů, které uživatelé nahrávají a jež není nijak kontrolováno. Na fóru jsou pak sdíleny pouze odkazy na soubory, čímž je i ono fórum z obliga. Podle práva totiž neporušuje zákony a pouze odkazuje na software nalezený takzvaně jinde. Ohledně tohoto sdílení jsou na internetu také známy kauzy jako ThePirateBay.org nebo Megaupload.com. Trestné je však sdílení takzvaných torrentových souborů, které uživatel přímo sdílí skrze síť peer-to-peer s dalšími uživateli. Tohoto principu využívá právě ThePirateBay.org a mnoho dalších serverů.⁶

Poté co je tedy daný software či nelegální nahrávka ukořistěna, tak před samotným sdílením, které je popsáno výše je třeba ji případně upravit do takové

⁶ MATĚJKA, M. Počítačová kriminalita. Praha, 2002. Warez – moderní počítačové pirátství, s. 70

podoby, aby ji každý uživatel mohl využít. S tím pak souvisí speciální skupinky hackerů a crackerů. Ti se snaží nalézt způsob jak obejít zabezpečení nebo spouštěcí soubor a dostat se do něj. Výsledným produktem je alternativní soubor známý jako crack, který uživatele pustí do aplikace.

Ve výsledku je tedy warez velice komplikovaná, rozsáhlá a organizovaná síť, kterou se zatím nepodařilo zastavit ba ani výrazněji ovlivnit. Tato síť využívá mnoha moderních prostředků k dosažení cíle a také spousty lidských zdrojů, kdy ve finále se tímto způsobem života živí jen mizivé procento pirátů.

2.1 Kauza Megaupload

Koncem ledna roku 2012 se americká FBI postarala o kompletní odstavení služby Megaupload.com, čímž spustila doslova kybernetickou válku. Je zajímavé, že v den, kdy byl Megaupload odstaven se objem přenesených dat na celém internetu snížil o 3%. Společnost Megaupload Ltd. se sídlem v Hong Kongu byla obviněna z toho, že přišla nelegálně k výtěžku kolem 175 milionů dolarů, přičemž měla na svědomí další miliardové ztráty společností vlastnicím práva. Poprvé se tak objevila tajemná skupina Anonymous, která obratem zaútočila na významné stránky jako FBI, Universal Music nebo také na americké Ministerstvo spravedlnosti.⁷ Šlo o největší internetový soustředěný útok, na němž se podílelo přes 5600 účastníků.

Poté co největší internetový portál pro sdílení souborů doslova padl se i ostatní weby začaly bát případného zásahu ze strany FBI. V našich končinách se to projevilo úpravami uživatelských možností na serverech Hellshare.cz a také Uloz.to. Globálně se problémy pro uživatele objevily například na serveru Filesonic.com, který patřil mezi jedno z největších úložišť. Uživatel služby již nemohly vyhledávat a stahovat cizí soubory.⁸ Následně byla služba zrušena definitivně.⁹

⁷ Lupa.cz – *FBI odstavila Megaupload, Anonymous odpověděli útokem na UMI, RIAA, Ministerstvo spravedlnosti a další weby* [online]. [cit. 2013-11-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.lupa.cz/clanky/fbi-odstavila-megaupload-anonymous-odpovedeli-utokem-na-umi-riaa-ci-ministerstvo-spravedlnosti/>>

⁸ Lupa.cz – *Filesonic končí s možností volně sdílet soubory, další dopady zátahu FBI na Megaupload* [online]. [cit. 2013-11-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.lupa.cz/clanky/filesonic-konci-s-moznostmi-volne-sdilet-soubory-dalsi-dopady-zatahu-fbi-na-megaupload/>>

⁹ Zive.cz – *Efekt Megauploadu pokračuje. Definitivně skončil Filesonic* [online]. [cit. 2013-12-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.zive.cz/bleskovky/efekt-megauploadu-pokracuje-definitivne-skoncil-filesonic/sc-4-a-165269/default.aspx>>

Ohledně kauzy Megaupload došlo k velkým potížím ze strany uživatelů, kteří měli placené účty a legitimně nahraná svá osobní data. FBI zamezila přístup veškerým uživatelům k jejich souborům bez jakékoliv náhrady, což vedlo k protestům a peticím.¹⁰ Nakonec došlo 2. února 2012 ke kompletnímu vypnutí služeb a následně k vymazání veškerých dat, jejich konečné číslo není známo. Jednalo se však o stovky petabytů, což je vskutku úctyhodné číslo a Megaupload pravidelně využívalo 50 milionů uživatelů z celého světa.

Do dnešního dne zatím nedošlo na soud se zakladatelem Megauploadu, Kimem Dotcomem, který byl zadržen na Novém Zélandu v době odstavení serveru. Měsíc byl držen ve vazbě, odkud byl propuštěn a aktuálně čeká na vydání do Spojených států a následně i na soud. Celkově mu hrozí velká pokuta a také až 55 let vězení. Zatím však veškeré důkazy vyznívají ve prospěch Dotcoma, který si z případného trestu nic nedělá a již v lednu roku 2013 spustil novou službu - obrovské cloudové úložiště Mega. Aktuálně však Dotcom v Mega již aktivně nepůsobí a chystá se věnovat dalším projektům, jako připravovanému hudebnímu portálu Megabox.¹¹ Soud bude pokračovat na jaře 2014.

2.2 Kauza The Pirate Bay

Další velkou kauzou ohledně sdílení nelegálního softwaru je také The Pirate Bay. Takzvaná pirátská zátoka je pod nátlakem soudů už mnoho let, neboť jejím hlavním a jediným cílem je sdílení nelegálního obsahu skrze P2P síť, neboli torrenty. Samotný tracker, jak je stránka nazývána však nedělá nic ilegálního, neboť slouží pouze jako prostředník, přes něhož je možné soubory stáhnout. Uživatel si v dané kategorii podle názvu vyhledá soubor a stahuje jej skrze torrentový přenos, který je však trestný pro toho kdo jej využívá.

Tracker byl založen v roce 2003 a již v roce 2006 proti němu byla zahájena razie, která vedla k tomu, že byl portál shozen na několik dní. Původně švédský portál

¹⁰ Zive.cz – *Megaupload uchovával i legální data. Co se s nimi stane?* [online]. [cit. 2013-12-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.zive.cz/clanky/megaupload-uchoval-i-legalni-data-co-se-s-nimi-stane/sc-3-a-162032/default.aspx>>.

¹¹ Zive.cz – *Kim Dotcom končí s Mega. Dál se chce věnovat hudbě, soudům a politice* [online]. [cit. 2013-12-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.zive.cz/bleskovky/kim-dotcom-konci-s-mega-dal-se-chce-venovat-hudbe-soudum-a-politice/sc-4-a-170452/default.aspx>>.

se nakonec rozbíhá na serverech v Rusku a Belgii. Pirate Bay hledá způsob jak ochránit své servery, a tak je hodlá spustit na malém ostrůvku Sealand (chtěli jej odkoupit), jenž patří Velké Británii, ta však nesouhlasí.

V září 2007 se tentokrát pouští do právního boje Pirate Bay, když zjišťuje, že společnost MediaDefender si zajišťovala komplexní útok na jejich servery. Za MediaDefenderem v té době stojí společnosti jako Twentieth Century Fox, Ubisoft, Atari a také EMI Music Entertainment. Oznámení ze strany PirateBay nakonec nejsou projednána.

16. února 2009 začíná nový soud proti zakladatelům trackeru. Soud rozhodl v neprospěch Pirate Bay a odsoudili všechny čtyři zakladatele k ročnímu vězení a pokutě 70 milionů korun. Všichni se odvolali.

V roce 2010 se piráti pokoušejí dostat i do parlamentu. Nedostatečná podpora ze strany občanů je však do parlamentu nedostala. Jakási imunita pro tento tracker se tedy nekoná a soud pokračuje. Tresty jsou zkráceny, nicméně pokuta je zvýšena na 122 milionů korun. Autoři se opět odvolávají.

1. února 2012 přichází zásadní zlom. Nejvyšší soud ve Švédsku zamítl odvolání a potvrdil dříve uvedené tresty i pokutu. Tresty jsou následující - Peter Sunde (Brokep) dostal 8 měsíců, Fredrik Neij (TiAMO) 10 měsíců a Carl Lundström 4 měsíce. Poslední ze zakladatelů Gottrid Svartholm nebyl u soudu přítomen, ale jeho roční trest je nejvyšší ze všech. Díky tomu že se však spor táhne více, než 5 let se trest může zkrátit až o 12 měsíců, což by znamenalo, že se vězení vyhnou všichni čtyři. Z původní domény, která končí koncovkou .ORG se tedy přesouvá tracker na .SE, kdy na něj pak americké úřady nemohou. Navíc další organizace naráží na zásadní problém, neboť Pirate Bay se dá provozovat z jakéhokoliv serveru. Důvodem je velikost webu, která má v komprimované podobě zhruba 90 MB.¹² Tím pádem je téměř nemožné proti znovuspuštění bojovat. Autoři trackeru dokonce zvažují jeho spuštění skrze satelit ve vesmíru. Nakonec je tracker spuštěn pomocí cloudu, kdy téměř nelze dohledat, odkud jde jeho zdroj, neboť je server rozmělněn na mnoho cloudových úložišť po celém světě.

¹² Cnews.cz – *Celý Pirate Bay si můžete stáhnout v jednom 90MB souboru* [online]. [cit. 2013-12-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.cnews.cz/cely-pirate-bay-muzete-stahnout-v-jednom-90mb-souboru>>.

Dalším větším problémem ze strany společností proti Pirate Bay byl právní pokus o zastavení činnosti. Švédská aliance zaštiťující filmové a hudební společnosti rozhodla o tom, že musí Pirate Bay ze Švédska odejít. Rychlým řešením bylo přejít na servery ve Španělsku a Norsku. Pro uživatele se nezměnilo vůbec nic. Později přešlo Pirate Bay i na doménu .GL (doména groňská), aby se následně po odstavení ze strany Grónska opět vrátilo na doménu .SE. To vše proběhlo během jednoho jediného měsíce (duben 2013) a následně došlo ke změně domény na .SX (doména ostrova Svatý Martin).¹³ Na této doméně setrvává dodnes, neboť Svatý Martin má hodně svobodnou doménovou politiku. Jak bylo již upozorněno úřady, doménových koncovek je přes 300, díky čemuž může docházet k nekonečným přesunům a tahanicím. Autoři trackeru dodnes nenastoupili do vězení.

V aktuálních dnech se hovoří o tom, že Pirate Bay chystá drsný a definitivní úder, kterým by vyřadil jakoukoliv možnost, že by mohl být tento tracker zastaven či zrušen. Autoři projektu vymysleli způsob, který jim umožní fungovat kdekoliv, kdykoliv a bez možnosti vyhledat stabilní zdroj serveru. Mělo by jít o poměrně unikátní projekt, neboť nic podobného dosud na internetu neběží. Prvním krokem je spuštění vlastního prohlížeče.¹⁴ Ten již běží a jedná se o upravený prohlížeč od Firefoxu (PirateBrowser), který umožňuje zatajit uživatelskou IP a navíc obchází veškerou cenzuru, která je v některých zemích nastavena. Tudiž i tam je skrze něj umožněno stahování. Již v základu přináší také spoustu odkazů na servery, na nichž je warez uložen.¹⁵ Dalším a nejdůležitějším krokem je to, že Pirate Bay bude využívat jiného protokolu než je na internetu zvykem. Namísto klasického HTTP bude protokol BT (příklad takové adresy - *bt://mysite.p2p/*).¹⁶ Díky tomu vznikne zcela nový seznam adres a jakýkoliv poskytovatel nebude mít šanci do tohoto protokolu zasáhnout. Navíc samotný tracker plánuje, že již nadále nebude fyzicky umístěn na konkrétním serveru a doméně, ale bude celý sdílen skrze uživatelské P2P síť.

¹³ Cnews.cz – *Pirate Bay zase na jiné doméně. Místo Islandu je to Svatý Martin* [online]. [cit. 2013-12-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.cnews.cz/pirate-bay-zase-na-jine-domene-misto-islandu-je-svaty-martin>>.

¹⁴ Cnews.cz – *The Pirate Bay chystá revoluční systém proti cenzuře. Budeme sdílet weby*. [online]. [cit. 2014-03-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.cnews.cz/pirate-bay-chysta-revolucni-system-proti-cenzure-budeme-sdilet-weby>>.

¹⁵ Cnews.cz – *The Pirate Bay má vlastní webový prohlížeč. PirateBrowser zatočí s cenzurou*. [online]. [cit. 2014-03-20]. Dostupný z WWW: <<http://extrawindows.cnews.cz/pirate-bay-ma-vlastni-webovy-prohlizec-piratebrowser-zatoci-cenzurou>>.

¹⁶ Zive.cz – *BitTorrent Wide Web aneb jak Pirate Bay provede revoluci* [online]. [cit. 2014-03-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.zive.cz/clanky/bittorrent-wide-web-aneb-jak-pirate-bay-provede-revoluci/sc-3-a-171927/default.aspx>>.

3 Trestní odpovědnost

Trestní odpovědnost za softwarové pirátství je všeobecně ošemetné téma, neboť není jednotná judikatura, která by stanovila tresty za tyto trestné činy. V případě České republiky se vychází zejména z autorského zákona č. 121/2000 Sb.

Přesto že Česká republika patří mezi země, které jsou povětšinou mezi prvními, co se do počtu stažení nelegálního softwaru týče u právnických osob tomu tak není. Zejména velké a střední společnosti se neodvážejí pořídit si software nelegální cestou. Ostatně vzhledem k všemožným ochranám, jimiž jsou programy vybaveny, je pak velmi snadné zjistit, zda má daný program pořízenou legální licenci či nikoliv. Navíc průměrná pokuta za odškodné v případě nálezu takového softwaru se aktuálně pohybuje kolem 300 000 Kč, což může být částka pro menší firmy vpravdě likvidační. Větší firmy pak mají velké obavy z toho, že by se jim mohl objevit záznam na rejstříku trestů.

Od roku 2012 mohou být trestně stíhány i právnické osoby, které si sami ručí za to, že jejich software bude legálně pořízen. Zaměstnavatel je tedy povinen si pohlídat i své nadřízené, což vede k vyššímu sledování zaměstnanců skrze firemní síť, kterou má povětšinou na starost správce. Mnohdy jsou tedy zaměstnanci trestáni za stažení programů, které nejsou správcem schváleny a leckdy i za návštěvy dalších stránek. Společnost si tedy zodpovídá za veškeré softwarové vybavení sama. Trestem pro tyto společnosti je vysoká finanční pokuta, odnětí svobody až na 8 let či propadnutí věci. Povětšinou se finanční odškodnění vyšplhá až na trojnásobek standardní ceny. Je nařízeno zaplatit dvojnásobek ušlého zisku a také následně zakoupení licence. Navíc se do této částky nezapočítávají soudní výlohy. Ilegální software je většinou záležitostí firem, které vlastní od 5 do 50 počítačů. Co se do počtu zaměstnanců týče, tak ten se pohybuje mezi 10 až 100 zaměstnanci.

V Česku je aktuálně využíváno nelegálního softwaru z 35%. Softwarové firmy tak přicházejí o vysoké částky, které by plynuly z prodeje. Odhadovaná hodnota ušlých zisků za celý rok se pohybuje kolem 3,8 miliardy korun. Pokuty se většinou týkají firem ze sektoru - výroby, logistiky, designu a grafiky. Nejčastěji nelegálně pořízenými programy jsou antivirové, grafické, projektové a kancelářské nástroje.¹⁷

¹⁷ BSA, Tisková zpráva: Firmy od pirátství odrazuje ztráta bezúhonnosti a finanční postihy, Praha : 2013.

Je logické a zcela pochopitelné, že pokud autor narazí na své dílo z cizího zdroje, který jej navíc publikuje volně ke stažení, je nucen se bránit. Jelikož sám musel na vytvoření svého díla použít finančních, intelektuálních a časových možností, má plné právo napadnout onen subjekt, jenž nakládá s jeho dílem a případně sám z něj profituje. Pokud se tedy autor díla hodlá bránit, může se obrátit na soud a žádat o nápravu.

Dle ustanovení § 9 odst. 2 písm. a) zákona č. 99/1963 Sb., z občanského soudního řádu je těmito případy pověřen a věcně příslušný krajský soud.¹⁸ V rámci občanskoprávního řízení je tato náprava realizována pomocí různých druhů žalob. V autorském zákoně, konkrétně v §40 odst. 1 jsou uvedeny nejčastější situace, ke kterým může v rámci autorského práva dojít:¹⁹

- a) určení autorství k počítačovému programu - § 40 odst.1 písm. a) Autorského zákona, pomocí žaloby určovací,
- b) zákazu ohrožení svého práva, včetně hrozícího opakování, nebo neoprávněného zásahu do svého práva, zejména zákazu neoprávněné výroby nebo šíření- § 40 odst.1 písm. b) Autorského zákona, pomocí žaloby negatorní,
- c) sdělení údajů o způsobu a rozsahu neoprávněného užití, o původu neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla, o způsobu a rozsahu jejího neoprávněného užití a sdělení totožnosti osob, které se které se neoprávněného užití díla účastní - § 40 odst.1 písm. c) Autorského zákona návazně na § 42 Autorského zákona,
- d) odstranění následků zásahu do práva stažením neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky podle § 43 odst. 2 z obchodování nebo jiného užití či jejím zničením - § 40 odst. 1 písm. d) Autorského zákona, pomocí žaloby odstraňovací,
- e) poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu a to buď omluvou, nebo i v penězích - § 40 odst. 1 písm. e) Autorského zákona,

¹⁸ ČESKO. Zákon č. 99/1963 Sb. Občanský soudní řád. In: *Sbírka zákonů, Česká republika* [online], 1963, částka 56/1963, s. 99-100. Dostupný z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1963-99>>.

¹⁹ ČESKO. Zákon č. 121/2000 Sb. Autorský zákon: Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika* [online], 2000, částka 36/2000, s. 121-124. Dostupný z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-121>>.

- f) zákazu poskytování služby, kterou využívají třetí osoby k porušování nebo ohrožování práva autora.

V případě bezdůvodného obohacení obsahuje Autorský zákon v § 40 odst. 4 věta druhá, speciální ustanovení, které určuje výši bezdůvodného obohacení vzniklého na straně toho, kdo neoprávněně nakládá s dílem, aniž by k němu měl potřebnou licenci, jako dvojnásobek odměny, která by byla za získání takové licence obvyklá v době neoprávněného nakládání s dílem. Dále může soud přiznat v rozsudku právo uveřejnit rozsudek na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl, a podle okolností určit i rozsah, formu a způsob uveřejnění. Finanční újma pro žalovaného tedy může být značná. V takovém případě dochází k porušení autorského práva v prostředí warezových komunit.

- a) odstraňování ochran od výrobce – crackování počítačového programu. Tímto jednáním se cracker dopouští obcházení účinných technických prostředků ochrany práv dle Autorského zákona. Jedná se tedy o neoprávněný zásah do autorského práva dle § 43 a autor se může bránit výše uvedenými způsoby
- b) šíření softwarového produktu bez platné licence – nahrávání na FTP, umožnění stahování přes P2P sítě (sdílení). Nahrává-li se software například na FTP, aby byl k dispozici dalším členům skupiny, dochází tímto aktem k rozmnožování podle § 13 Autorského zákona bez ohledu na to, jak velká je tato skupina. Tedy i v tomto případě se jedná o jednání v rozporu s autorským právem a může být proto postihováno jak ze strany autora samotného, tak i ze strany státní moci
- c) stahování softwarového produktu bez platné licence – stahováním z FTP či přes P2P sítě. Stejně jako v předchozím případě i zde dochází stahováním (ukládáním na disk) k porušení autorských práv. Autorovo právo plně disponovat s vytvářením rozmnoženin svého díla je tím, že je toto dílo bez jeho souhlasu rozmnožováno, narušeno a on se může domáhat náhrady a odstranění tohoto stavu.²⁰

²⁰ ČESKO. Zákon č. 99/1963 Sb. Občanský soudní řád. In: *Sbírka zákonů, Česká republika* [online], 1963, částka 56/1963, s. 99-100. Dostupný z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1963-99>>.

4 Prevence a represe proti nelegálnímu šíření softwaru

4.1 Business software alliance

Business software alliance (dále jako BSA) je organizace zabývající se statistikou a řešením protiprávních záležitostí, ohledně softwarové kriminality. BSA působí v celém světě v rámci jednotlivých poboček, díky nimž shromažďuje data, s kterými může dále pracovat a připravovat výroční zprávy a také zpracovává analýzy předpovědi o vývoji softwarového trhu do budoucna. Důležitou součástí práce této organizace je samozřejmě spolupráce s dalšími organizacemi, převážně s těmi, které mají zájem na tom, aby byly viníci v případě porušení autorského práva, řádně potrestáni.

Mezi významné partnery patří například společnosti Apple, Microsoft, IBM, Dell, Lenovo a další. BSA kromě dalších 80 zemí působí i v České republice, kde má své zastoupení. Díky tomu je možné sledovat vývoj i v rámci naší země a navíc tato společnost pracuje v kooperaci s Ministerstvem financí. Konkrétní dopady pro naši republiku jsou v tomto směru značné a zároveň i jednoznačné. Díky softwarovému pirátství velmi trpí naše celková ekonomika, která je v tomto směru dosti stagnující. Ostatně v České republice je podle posledních dostupných informací míra pirátství na 35%, což je poměrně vysoké číslo.²¹

V porovnání s celým světem je Česká republika v žebříčku softwarového pirátství poměrně vysoko. Je to pochopitelně dáno i ekonomickou situací jednotlivců v této zemi a rovněž i menších firem, pro které zejména v počátku může být velký problém dát dohromady patřičný finanční obnos, aby mohly zakoupit patřičný software v legální licenci. Tento fakt podporují i statistiky, které ukazují, že míra pirátství v Německu a Rakousku je podstatně nižší, jelikož z ekonomického hlediska je pro tamější společnosti mnohem snazší software pořídit. Nicméně kupříkladu v Polsku a Rusku je situace o poznání horší. Co se týče konkrétně Ruska, zde je softwarové pirátství na nejvyšší možné míře a je zde běžnou rutinou, že konkrétní software se zde objevuje i týden před oficiálním vydáním.

²¹ MUSIL, S. Počítačová kriminalita: nástin problematiky. Praha, 2000. Organizace pro boj s kriminalitou, s. 197-201.

V poslední době BSA spustila novou možnost interakce s konkrétními osobami. Účelem je odhalení co nejvyššího počtu případů, kdy je využíván nelegální software u právnických osob. Nejedná se o malé případy, kdy by si jednotlivec stáhl ilegální licenci nového Windows. BSA dává možnost udání společnosti, která takto využívá nelegálního softwaru. Ten kdo s obviněním přijde a bude prokázáno, že bylo oprávněné, nejen že daná firma se může těšit na tučnou pokutu, ba i kompletní uzavření činnosti, ale onen člověk se navíc může těšit na 10% odměnu z částky, která bude vyčíslena coby pokuta.

Ačkoliv by se mohlo zdát, že tento způsob fungovat nebude, tak se našlo již více než 150 dobrovolníků, kteří podali návrh na prošetření firmy, ve které pracují. Díky tomu se podařilo odhalit některé případy, kdy byla využívána nelegální licence. Z celkových 150 případů se nakonec 30 dostalo až do fáze, kdy bylo podáno trestní oznámení a již brzy bude BSA v těchto případech vyplácen slíbenou odměnu.²² Otázkou však zůstává, zda se podaří tento boj s větrnými mlýny ještě rozšířit. V dnešní době, kdy jsou pracovní místa v některých ohledech dosti nejistá, raději zaměstnanec zůstane loajální svému zaměstnavateli i přesto že je obeznámen s tím, že si firma nepočíná zcela legálně a v rámci zákona.

V případě že BSA či policie České republiky dostane podnět k tomu, aby prověřila konkrétní firmu ohledně zakoupených licencí počítačového softwaru, je nutné prvotně prověřit samotnou dokumentaci. Pokud je software legálně zakoupen, tak kupujícímu jsou zároveň se samotným softwarem (CD, DVD, UMD, Blu-Ray), předána také licenční listina. Oproti fyzické osobě má právnická osoba povinnost tyto dokumenty uschovávat a v případě potřeby je předložit. Poněkud zvláštní je, že zákon neukládá tuto povinnost fyzickým osobám. Podnikatelům je tato povinnost dána dle zákona č. 563/1991 Sb. o účetnictví. Pochopitelně pro zahájení trestního stíhání je nutné prokázat, že podnikatel využívá licence neoprávněně či není schopen doložit její původ.

²² Lupa.cz – BSA: *Své firmy už udalo 150 dobrovolníků* [online]. [cit. 2014-02-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.zive.cz/bleskovky/bsa-sve-firmy-uz-udalo-150-dobrovolniku/sc-4-a-172592/default.aspx>>.

4.2 Další společnosti zabývající se ochranou práv

4.2.1 OSA

Kromě již několikrát zmiňované BSA, působí na poli ochrany práv a duševního vlastnictví také jiné organizace. Zatímco BSA spíše zjišťuje, shromažďuje a analyzuje jednotlivá data, tyto organizace mají za úkol sledovat, zda není využívání některých médií v rozporu s podmínkami.

Velice známou společností je OSA (Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním). OSA se zabývá pouze a výhradně právy k jednotlivým skladbám, celým albům a dalším hudebním nahrávkám. Díky různým smlouvám s jednotlivými interprety je OSA jakýmsi prostředníkem mezi autory hudby a následným kupujícím subjektem. Pokud má některá z televizí zájem odvysílat reportáž s použitím podkresové hudby z konkrétního alba či dokonce filmu, musí zaplatit daný poplatek anebo zakoupit balíček skladeb v rámci dohodnutých smluv. OSA tedy dohlíží na to, aby nebylo s konkrétními hudebními médii nakládáno podle libosti a bez souhlasu.

Zastoupení mají všichni ti, kdo o něj požádají a mají sepsanou smlouvu s touto organizací. V takovém případě veškerá práva zajišťuje OSA a zároveň vybírá poplatky a odměny za užití interpreta. Poté následně odměny vyplácí.

OSA uvádí jako datum svého vzniku rok 1919 a jedná se o občanské sdružení, které později získalo od ministerstva kultury České republiky statut tzv. kolektivního správce s oprávněním vybírat poplatky za veřejné hudební produkce. Jedním ze zakladatelů OSA byl populární skladatel Karel Hašler a jedním z prvních ředitelů OSA byl syn skladatele Antonína Dvořáka.²³ V současné době OSA zastupuje více než 7.500 domácích a více než 1.000.000 zahraničních nositelů autorských práv (skladatelů, textařů, nakladatelů - nezaměňovat s vydavateli CD a DVD nosičů).

²³Osa.cz – *OSA o nás* [online]. [cit. 2014-02-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.osa.cz/hlavni-menu/kdo-jsme/o-nas.aspx>>.

4.2.2 ČPU

ČPU je dalším subjektem, který hraje klíčovou roli v ochraně autorského práva. Jak sama ČPU na stránkách uvádí, byla založena v roce 1992 za účelem ochrany autorského práva a práv souvisejících s právem autorským k audiovizuálním dílům a potírání všech forem pirátství v oblasti výroby, dovozu a šíření audiovizuálních děl.²⁴ Oproti výše zmíněné organizaci se ČPU zabývá výhradně autorskými právy k filmům či v dnešní době velmi rozšířené sortě seriálů. Podobně jako OSA se stará o to, aby různé videonahrávky a jiná filmová tvorba nebyly zneužívány, zejména ve veřejném sektoru.

4.2.3 OOAS

OOAS je nevýdělečná organizace, jejíž celý název je Ochranná organizace autorská (Sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl, o.s.). Jde o občanské sdružení zastupující umělce a dědice při hromadné správě práv, která si většinou nemohou spravovat sami.²⁵ Pakliže je nějaký problém ohledně autorských práv, či si osoba, která je oprávněna s nimi nakládat rady, může se na tuto společnost obrátit, aby společně našli řešení.

4.2.4 Dilia

Dilia je divadelní, literární, audiovizuální agentura (založena r. 1949) jde o spolek autorů a dalších nositelů autorských práv.²⁶ Podobně jako například OSA má za úkol zastupovat jednotlivé umělce a prodávat práva dále - rádiím, kabelovým televizím a podobně. Kromě českých autorů uzavírá Dilia i smlouvy se zahraničními umělci, aby zde vybírala poplatky, které následně proplácí.

²⁴ Cpufilm.cz – Česká protipirátská unie - *Kdo jsme* [online]. [cit. 2014-02-26]. Dostupný z WWW: <http://www.cpufilm.cz/kdo_jsme.html>.

²⁵ Ooas.cz – Ochranná organizace autorská - *Kdo jsme* [online]. [cit. 2014-02-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.ooas.cz/>>.

²⁶ Dilia.cz – Dilia - *Kdo jsme* [online]. [cit. 2014-02-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.dilia.cz/index.php/o-nas>>.

4.2.5 Gestor

Gestor je ochranný svaz autorský. Je kolektivním správcem autorského práva na odměnu při opětném prodeji originálu výtvarného díla uměleckého dle § 24 zákona č.121/2000 Sb., v platném znění v České republice. Originálem díla uměleckého se pro tyto účely rozumí zejména originální obraz, kresba, malba, koláž, tapiserie, rytina, litografie či jiná grafika, socha, keramika, autorský šperk, fotografie nebo autorská rozmnoženina, která je podle zvyklostí považována za originál.²⁷

4.2.6 Intergram

Intergram je nezávislá společnost výkonných umělců a výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů o.s., vykonává kolektivní správu uvedených subjektů, a to v souladu s ustanovením § 98 odst. 6 písm. c) "autorského zákona": INTERGRAM, nezávislá společnost výkonných umělců a výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů, vykonává kolektivní správu uvedených subjektů, a to v souladu s ustanovením § 98 odst. 6 písm. c) jako jediný subjekt na území České republiky.²⁸ Jedná se tedy pouze o další společnost, jejímž cílem je chránit práva autorů.

4.2.7 IFPI

IFPI je zkratkou pro mezinárodní federaci hudebního průmyslu (International Federation of the Phonographic Industry). Jde o nevládní a neziskovou organizaci, jejíž sídlo je v Curychu. Evropská kancelář se nachází v Bruselu, přičemž sekretariát je v Londýně.²⁹ IFPI v celosvětovém měřítku sdružuje cca 1400 výrobců zvukových záznamů z více než 66 zemí světa. IFPI uvádí, že celosvětově zabezpečuje více než 95% světové legální produkce zvukových záznamů.

²⁷ Gestor.cz – *Gestor - Kdo jsme* [online]. [cit. 2014-02-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.gestor.cz/cs/uvodni-stranka/>>.

²⁸ Intergram.cz – *Intergram - Kdo jsme* [online]. [cit. 2014-02-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.intergram.cz/cs/index/o-nas/>>.

²⁹ Ifpi.cz – *Česká národní skupina mezinárodní federace hudebního průmyslu* [online]. [cit. 2014-02-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.ifpi.cz/ifpi-svet/>>.

4.3 Software a jeho licence

Dlouhá léta nebyl software zpočátku legislativně chráněn. Ostatně léta předtím ani nikdo nemohl tušit, že dojde k tak obrovskému rozmachu v tomto sektoru. Teprve v 80. letech 20. století byl patentován první software. Došlo k tomu ve Spojených státech amerických. Poté co byl patentován první software, se postupně začal měnit postoj k těmto médiím.³⁰

Tyto první aplikace vycházely z malých kroužků a sdružení, která vznikala z jednotlivců, kteří vyvíjeli první nástroje pro uživatele stylem "pokus a omyl". Byla to předzvěst prvních vývojářských studií. Už v té době se však začalo šířit internetové pirátství, a to pomocí internetu skrze tehdejší sporadické modemy. Přesto že byla rychlost spojení oproti dnešku nesrovnatelně menší a mnohdy se ani připojit nedařilo, tak vzhledem k velikosti samotných aplikací to nebyl takový problém.

Tehdy ještě neexistovaly klasické P2P sítě ani sdílená fóra, a tak se vytvářely vzájemné komunikace, skrze něž byla data posílána. Díky tomu vznikaly první organizace, které se snažily bojovat proti internetovému pirátství. Šlo o Alianci obchodního softwaru či Sdružení vydavatelů softwaru. Stejně jako nyní BSA i tyto organizace už tehdy nabízely, že budou vyplácet odměny těm, kteří je přivedou na stopu toho, kdo využívá některý ze softwarů nelegálně. Nicméně velký úspěch nezaznamenaly a piráti si z této činnosti udělaly spíše koníček než výdělek a snažily se předhánět mezi sebou. Tehdy bylo pirátství na velmi vysoké úrovni, co se do počtu kopií týče, neboť se nedodržovalo žádné autorské právo a legislativa v žádné zemi nebyla připravena efektivně chránit duševní hodnoty vydavatele.

Mezi důležité historické normy můžeme zařadit Všeobecnou úmluvu o autorském právu, která byla vydána roku 1952 a poté také úmluvu o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví, která je z roku 1967. Poněkud okrajovou je zde Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl, která pochází z roku 1986.

Odhalení samotného pirátství je velmi složité. Pokud nedojde na konkrétní udání nebo se uživatel sám nějakým způsobem prozradí. Mnohdy lze na internetu nalézt

³⁰ MUSIL, S. Počítačová kriminalita: nástin problematiky. Praha, 2000. Porušování autorských práv, s. 145-147.

inzeráty, kdy je všelijaký software nabízen k prodeji za směšné peníze, což jasně naznačuje jeho "původ". Další možností je utajené sledování torrent trackerů, což umožňuje sledujícímu orgánu dokonale odhalit IP adresu daného počítače. Ačkoliv se však přes tyto sítě stahuje ve velkém každý den, tak není příliš uživatelů, kteří by kvůli tomu byli stíháni. Pakliže se už některý z úřadů dostane k počítači viníka, není žádným velkým problémem odhalit původ softwaru a to i přesto, že jej uživatel již nemá nainstalovaný. Ačkoliv se uvádí, že po třetím zformátování pevného disku dojde k jeho kompletnímu smazání, není to doslovná pravda. Ze zbylých záznamů se stále dá mnoho vyčíst a jediný způsob jak by se dala data zlikvidovat je mechanická likvidace samotného pevného disku.

4.4 Vyšetřování a prevence

Vyšetřování softwarové kriminality je velice časově i ekonomicky náročné, tudíž mnoho menších případů není ani řešeno. Velkým problémem je také vnímání samotného trestného činu souvisejícího s ilegálním softwarem či jeho šířením. Stále toto jednání spousta lidí vnímá mnohem lépe, než v případě, že by například někde něco ukradli. Stáhnout si soubor, k němuž nemám oprávnění a případně jej poskytnout dalším je zkrátka věc, která se mnohdy bere jako zcela běžná a mnoho lidí si s tím těžkou hlavu nedělá. Mnohdy je to však také neznalost daného zákona anebo jistý postoj. Což znamená, že někteří lidé tyto praktiky dělají i proto, že tím ze svého pohledu trestají prodejce softwaru, neboť ten je podle nich příliš drahý.³¹

Pokud jde o prevenci před takovým jednáním, kupříkladu ze strany policie a jednotlivých organizací je nutné zamezení přenosových kanálů, sdílejících serverů, cloudových úložišť a tak dále. Mnoho lidí si však myslí, že by stačilo tyto servery zkrátka vypnout či zrušit torrentové trackery. Nicméně podle legislativy se ve všeobecném měřítku tyto typy úložišť nedopouštějí žádného protiprávního jednání. Ve svých podmínkách, mají uvedeno, že nelegální software bude po nahrání odstraněn, avšak v silách těchto serverů není možné prověřit každý soubor, u něhož stačí změna názvu.

³¹ MUSIL, S. Počítačová kriminalita: nástin problematiky. Praha, 2000. Prevence a represe, s. 224-225.

Omezení v tomto případě je tedy velmi malé a spíše nemožné. Výjimkou jsou vyšetřování velkých serverů jako Megaupload, viz. Pokud jde o soukromé firmy, tam je prevence poměrně jasná, nedat svým zaměstnancům možnost udání. Tedy je namíste poříditi skutečně legální licence.

V případě státních institucí či velkých úřadů je situace o něco snazší, neboť zde je většinou pověřen správce, který dohlíží na chod IT systému a zároveň dohlíží na jeho bezpečnost a také využívání jednotlivými pracovníky. Ostatně pokud, je každý ze zaměstnanců hlídán pod konkrétní adresou, je dosti nepravděpodobné, že by si dovolil instalovat či stahovat nepatřičný obsah do svého počítače.

4.5 Represe

Ohledně represe v České republice je velkým problémem již několikrát zmíněná latentní kriminalita trestných činů souvisejících s počítačovou kriminalitou a poté zejména s nelegálním softwarem. Díky tomu, že spousta případů zůstane skrytých, tak není možné pachatele za ně stíhat.³² V České republice mají represí na starost orgány činné v trestním řízení - Policie ČR, státní zástupce a soudy. Opět je zde zásadním problémem vybavenost a odborná připravenost jednotlivých orgánů. Před samotným zahájením činnosti orgánů činných v trestním řízení je ale nutné se všemi materiály a důkazy jednat, tak jako by šlo o trestný čin, i když to ještě nelze jistě prokázat.³³ A to proto, že právě tyto materiály mohou být jasným důkazem o vině podezřelého.

4.6 Softwarové a online ochrany

Nyní se dostáváme k úplně hlavní prevenci, která zabraňuje šíření nelegálního softwaru a jeho následnému prodeji. V době kdy nebyl internet ještě v takovém rozmachu a stahovací rychlost neumožňovala stahovat velké množství souborů za měsíc (nehledě na to, že kdysi byly zavedeny přenosové limity), tak bylo populární cestou vypalování těchto souborů na záznamová média (CD, DVD v dnešní době již Blu-Ray).

³² VLČEK, M. Počítače a kriminalita: trestněprávní a kriminologické aspekty. Praha, 1989. Prevence počítačové kriminality, s. 58.

³³ PORADA, V; KONRÁD, Z. Metodika vyšetřování počítačové kriminality. Praha, 1998. Zvláštní zapojení veřejnosti a zvláštnosti kriminalistické prevence, s. 41.

Vypálená média byla pak mnohdy nabízena ilegálně k prodeji či kopírována dále mezi známými.

S tím se však rozhodly společnosti něco udělat a přemýšlely nad tím, jak by se dalo takovému šíření a kopírování zabránit. Začaly tedy vznikat první antipirátské ochrany. Ty měly fungovat různě. Některé nedovolovaly již nainstalovaný software spustit bez média v mechanice. Tento způsob ochrany byl pro hackery a crackery vůbec na prolomení dlouhou dobu nejsložitější. Dalších ochran vznikla spousta. Některé měly za následek, že po zkopírování kupříkladu filmu se na kopii objevily podivné znaky či se měla nahrávka automaticky znehodnotit. Nicméně jak už mnohokrát situace ukázala. Proti hackerům a crackerům není obrany, jelikož je vždy snazší se do softwaru dostat než jej chránit. Vznikly tedy programy, které byly schopny vytvořit dokonalý klon onoho disku a tudíž celé médium zkopírovat i s ochranou čímž se z něj stal ve své podstatě originál.

Objevily se i na první pohled rafinovanější způsoby ochrany, ale i ty se záhy ukázaly jako naprosto bezmocné a bezpředmětné. Kromě klasických ochran vůči kopírování se otevřely možnosti ověřování jak programem, tak i online. Některý software totiž vyžadoval sériové číslo či jinou formu licence, kterou by ověřil. Pakliže ji v databázi objevil, vpustil uživatel k samotné práci s ním.³⁴ Poté přišlo na řadu i online ověřování skrze vzdálené servery. Těm přišel požadavek na ověření dané licence a následně byla uživateli vrácena odezva v podobě přijatého klíče či zamítnutí.³⁵ V dnešní době je však k dispozici velká řádka licencí na internetu anebo existují takzvané keygeny, které dokážou vygenerovat onu požadovanou licenci, tak aby jí i online server dokázal přijmout.³⁶

4.7 Důvody sdílení a prodeje nelegálního softwaru

Jak je tedy z předchozích řádek jasné, bránit se proti nelegálnímu šíření obsahu je čím dál těžší, zejména proto, že co před pár lety zvládl pouze zkušený programátor, dnes umí i pubertální uživatelé internetu. Situace je čím dál tím komplikovanější a to

³⁴ HERCZEG, J; GRIVNA, T. Právo na přístup k internetu, blokace stránek a digitální gilovina. 2010, Trestně právní revue č. 5, s. 4-5

³⁵ PETERKA, J. Báječný svět elektronického podpisu. Praha, 2011. Přihlašování, s. 312-313.

³⁶ CRAIG, P; HONICK, R. Softwarové pirátství bez záhad. Praha, 2008. Obrana proti pirátství, s. 197-203.

i proto, jak bylo již zmíněno výše, že si lidé vůbec neuvědomují protiprávnost svého jednání. Není divu, jelikož k tomu nejsou vedeni a berou to jako samozřejmost. Když to přece dělá každý, tak proč bych to nemohl dělat také?

Proč ale dochází k tomuto ilegálnímu šíření softwaru? Důvodů je více a mnohdy to není jen proto, aby z toho měl daný hacker zisk. Občas mu stačí jen obdiv veřejnosti. Některé crackerské skupiny jsou dokonce známé pod svými pseudonymy a předhánějí se v tom, která co crackne dříve a lépe.

Z pohledu uživatele je to pak trochu jiné. Ten má potřebu software vyzkoušet proto, aby věděl, zda bude kompatibilní s jeho hardwarem a operačním systémem. Nebo zkrátka nemá možnost si jej z finančních důvodů dovolit. Dalším důvodem je i fakt, že si jej chce zkrátka vyzkoušet proto, aby věděl, zda má vůbec smysl do něj nadále investovat nebo vůbec investovat, týká se to i případných nových verzí softwaru, který již vlastní.

Boj s počítačovou kriminalitou skrze jednotlivé orgány, kterými jsou Policie ČR, celní úřady, Česká obchodní inspekce atd., je stále těžší a těžší. V rámci naší republiky jsou zde velké problémy ohledně technické vybavenosti těchto úřadů a také ohledně počtu pracovních míst. Aktuální kapacity bohužel nemají možnost dostatečně pokrýt jednotlivé trestné činy. Hlavní příčinou toho, proč značná část těchto protiprávních jednání zůstává nepotrestána, je fakt že mnoho lidí svou firmu či kolegu neudá a tedy se jedná o takzvané latentní trestné činy, k nimž se Policie a další orgány nejenže nedostanou, ale ani se o nich nikdy nedozví.

4.8 Kontroverzní smlouva ACTA

Posledním větším pokusem v boji s nelegálním stahováním softwaru a dalšími přidruženými protiprávními činy, byla smlouva ACTA. ACTA celým názvem - Anti-Counterfeiting Trade Agreement (Obchodní dohoda proti padělatelství), měla přinést řadu změn, které by vedly k omezení v této sféře.³⁷ Nicméně se jednalo o dosti kontroverzní dokument, který také omezoval práva jednotlivých uživatelů internetu i v případě že by jej využívali k běžnému provozu. ACTA navazuje na dokument

³⁷ EUROPEAN PARLIAMENT. *Comments on the "Opinion of European Academics on Anti-Counterfeiting Trade Agreement"*, Brusel, 2011.

s názvem TRIPS, který pocházel z roku 1994. Pokud jde o TRIPS, ten vešel v platnost roku 1995, jako dodatek ke smlouvě o Světové obchodní organizaci. V TRIPSu je definováno duševní vlastnictví v jednotlivých kategoriích, které jsou copyright, obchodní známky, zeměpisná označení, průmyslové vzory, patenty, integrované obvody a nezveřejněné informace. ACTA je definovala naprosto stejně, pouze v ní byl malý rozdíl v tom, že pokud daný stát některou z kategorií za duševní vlastnictví nedefinoval, nemohlo se na tuto kategorii uplatňovat nic z této smlouvy.

Největším iniciátorem za prosazení této smlouvy byly Spojené státy americké. Předběžná jednání o smlouvě začala už v roce 2006, kdy o ní začaly jednat státy - Kanada, Spojené státy, Švýcarsko, Japonsko a také Evropská komise. 23. října 2007 bylo vydáno prohlášení o tom, že ACTA, je projednávána. V roce 2008 ji následně vynesl na světlo server WikiLeaks. Rok 2010 měl být klíčový a hrozilo, že dohoda nakonec vejde v platnost. Jednání se nakonec protáhla a dohoda byla Českou republikou podepsána nakonec až v roce 2012.

Její kontroverze však vedla k tomu, že byla projednávána až Evropským parlamentem, který nakonec rozhodl pro její zrušení. Drtivá většina poslanců byla proti zavedení těchto kontrol. ACTA obsahovala možnosti kontroly na hranicích. Tudíž na státní hranici by mohla být celníky zkontrolována záznamová média a také v případě, že se uživatel internetu dopustil protiprávního jednání, mohl být odříznut od poskytovatele internetu natrvalo. Zejména díky těmto nesmyslným opatřením nakonec k jejímu schválení nedošlo.³⁸

Konkrétní důvody, proč by byla smlouva pro Českou republiku nevýhodná, ba dokonce nesmyslná jsou následující:

- Dohoda byla projednávána dlouhou dobu v utajení a byla převážně podložena argumenty a studii nejrůznějších filmových a nahrávacích studií. Tudíž byla ACTA velmi jednostranná a nahrává do karet právě těmto korporacím, které se snažily jít tvrdě proti uživatelům a zákazníkům.

³⁸ Linuxexpres.cz – ACTA: Zostřený boj za "duševní vlastnictví" [online]. [cit. 2014-02-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.linuxexpres.cz/aktuality/acta-zostreny-boj-za-dusevni-vlastnictvi>>.

- Dohoda předpokládala zcela nereálně, že v případě vyšší ochrany duševních a autorských práv bude lépe rozvíjena celková ekonomika jednotlivých zemí. Nicméně pro tuto tezi neexistují žádné adekvátní podklady.
- ACTA se snažila vynutit si novou politikou vysoké represe, které by sloužily zejména jako odstrašující příklady. Navíc k tomu mělo být nelegální zboží zničeno, což by bylo vzhledem k neziskovým organizacím velice hloupé, jelikož by s ním mohli nakládat po svém.
- Dohoda brala jako běžné tresty například odpojování od internetu, prohlížení souborů v počítači na hranicích či jiná opatření, která byla v rozporu s lidskými právy a dělala z nich standardní postupy.
- Šlo o první smlouvu, která umožňovala odpojení uživatele internetu v případě zjištění nějakého prohřešku a také případně bylo možné zamezit přístup na konkrétní internetové stránky či fóra, což je v podstatě totožné jako cenzura konkrétního obsahu.

V původní dohodě TRIPS bylo definováno, že veškeré nelegální zboží bude odstraněno z obchodů a bude z něho sundána obchodní známka. V tu chvíli mohlo být využito v neziskových společnostech či dětských domovech. Nicméně ACTA přicházela s tím, že veškeré zboží muselo být zlikvidováno a nesmělo být dále využíváno. Dokonce i u tištěných knih muselo dojít k jejich spálení. Evropská komise toto jednání okomentovala:

„Důraz na zničení pirátského zboží a padělaných materiálů odráží konsensus mezi stranami ACTA, že zničení je nejefektivnější řešení, jak naložit s tímto druhem ilegálních výrobků.“³⁹

Ve smlouvě byl taktéž uveden velice kontroverzní bod, kdy mělo docházet k prohlídkám osobních počítačů, přehrávačů, a to dokonce i v osobních zavazadlech. Pochopitelně měl být zjišťován původ samotného softwaru uvnitř. Nakonec došlo k tomu, že ACTA umožňovala tyto kontroly neprovádět v případě, že jde o malý rozsah těchto materiálů a jsou pro nekomerční užití. Česká republika by pochopitelně

³⁹ EUROPEAN PARLIAMENT. *Comments on the "Opinion of European Academics on Anti-Counterfeiting Trade Agreement"*, Brusel, 2011.

prohlídky na hranicích v rámci Schengenského prostoru nezaváděla, nicméně podpisem souhlasila s tím, že by byla kontrola možná na hranicích jiného státu.⁴⁰

Dále zde byla snaha o to, aby ten, který se proviní, vůči právu výrobců, interpretů a vysílacích společností byl potrestán stejně jako v případě, že poruší copyright nebo obchodní známky. S tím pak souvisely absurdity, k nimž by mohlo dojít. Kupříkladu mohl být někdo přistižen, jak si natáčí na mobil třeba jen kousek některého z filmů v kině a kromě obří pokuty, by mu byl zničen i mobilní telefon. Ještě horší dopad by ACTA měla na mladé studenty, kteří by se dopustili nějakého protiprávního jednání v rámci softwaru. Kromě způsobené škody by jim byly vyměřeny i smyšlené finanční náklady. Došlo by tedy k tomu, že by jim byl zkonfiskován veškerý majetek.⁴¹

V preambuli celé dohody ACTA je uvedeno, že účinné prosazování práv k duševnímu vlastnictví je klíčové pro udržení hospodářského růstu ve všech odvětvích a celosvětově. Nicméně to není až tak pravda, neboť ve spoustě odvětví se duševní vlastnictví téměř nevyskytuje. Pokud by totiž skutečně prosazování vedlo k tomu, že by se zlepšila ekonomika dané země, tak už by práva prosazovaly země po celém světě i bez takovýchto smluv. Ukazuje se, že pokud by smlouva bývala vešla v platnost, zvýšily by se pouze náklady na patentová a další řízení a namísto využití softwaru a prostředků třetími stranami, bychom veškeré tyto věci nákladně likvidovali a navíc bychom se značně omezili na svobodě a lidských právech. Dá se předpokládat, že v letech budoucích se podobné dohody opět objeví, nicméně za stávajícího fungování není možné je jakkoliv prosadit.

4.9 Budoucnost a předpokládaný vývoj softwarového pirátství

Jak se ukazuje v rámci jednotlivých trestných činů, tak úspěšnější nežli represe je samotná prevence, proti softwarové kriminalitě. Je to zejména proto, že spousta pachatelů není trestána, tak jak by měla být. Evropská unie a další organizace se tímto fenoménem intenzivně zabývají a hledají zásadní řešení, to však již dlouhá léta nepřichází.

⁴⁰ Wikipedia.cz – *Anti-Counterfeiting Trade Agreement (ACTA)* [online]. [cit. 2014-02-16]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Anti-Counterfeiting_Trade_Agreement>.

⁴¹ Linuxexpres.cz – *ACTA: Zostřený boj za "duševní vlastnictví"* [online]. [cit. 2014-02-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.linuxexpres.cz/aktuality/acta-zostreny-boj-za-dusevni-vlastnictvi>>.

Došlo se nakonec k tomu, že je potřeba vytvořit obecnou politiku, která by bojovala proti počítačové kriminalitě a zároveň by byla schopná standardizovat základní pravidla a právní úpravy. Je nutné zvýšit všeobecné povědomí o tom, že sdílení nelegálního softwaru, byť v malém množství, je stále trestným činem a tedy porušením autorských práv. Nicméně je třeba změnit zásadní problémy, které tuto tematiku sužují. Jde o technickou nepřipravenost orgánů činných v trestním řízení, také jejich nízká odborná příprava a v neposlední řadě je tu problém s neustále se navyšujícím počtem pachatelů a jejich vzrůstající schopností se softwarem nakládat.⁴²

Dá se předpokládat, že situace bude čím dál tím složitější, zejména díky příchodu nových a složitějších technologií. Už teď je velmi těžké zamezit šíření souborů skrze P2P sítě.⁴³ Schopnosti hackerů a crackerů jsou čím dál tím lepší a větší. Dá se tedy předpokládat, že lepší ochrany je stejně nedokážou zastavit. Případně to půjde pouze za cenu vyšších finančních, personálních a technických nároků.

⁴² CEJP, M. Pokusy o předvídání možného vývoje kriminality. 2010, Trestně právní revue č. 4, s. 111

⁴³ CEJP, M. Pokusy o předvídání možného vývoje kriminality. 2010, Trestně právní revue č. 4, s. 112

5 Vlastní výzkum

5.1 Dotazníkové šetření

V této části bakalářské práce je provedení dotazníkového šetření, které bylo provedeno za účelem získání vzorku dat o široké veřejnosti. V samotném dotazníku bylo využito anonymních odpovědí, které prošetřily podvědomí uživatelů o nelegálním softwaru, a také byl zjištěn jejich vlastní názor na tento sektor. K získání dat byly využity výhradně uzavřené odpovědi, neboť jejich výpovědní hodnota je pak mnohem vyšší.

Pro záznam a analýzu odpovědí bylo využito Google Docs, skrze něž byl pak dotazník distribuován dál. Distribuce proběhla pouze v online podobě. Samotný odkaz na dotazník byl poté poskytnut velkým médiím pro zveřejnění na facebookových profilech těchto společností.

Celkový počet odpovědí se vyšplhal na 1023, díky čemuž bylo možné zpracovat dostatečný počet údajů k jednotlivým otázkám. Dotazník byl distribuován v druhém týdnu měsíce března.

V rámci dotazníkového šetření jsem si stanovil dvě hypotézy. První se týká znalosti související legislativy a ta druhá, podpory České pirátské strany.

V té první předpokládám, že většina uživatelů internetového prostředí nebude mít příliš rozsáhlé podvědomí o tom, co je vlastně trestným činem a co není v oblasti nelegálního softwaru. Ukazuje se, že veřejnost nemá úplně jasno v legislativě a mnohdy právě její neznalost vede k tomu, že dochází k porušování práv.

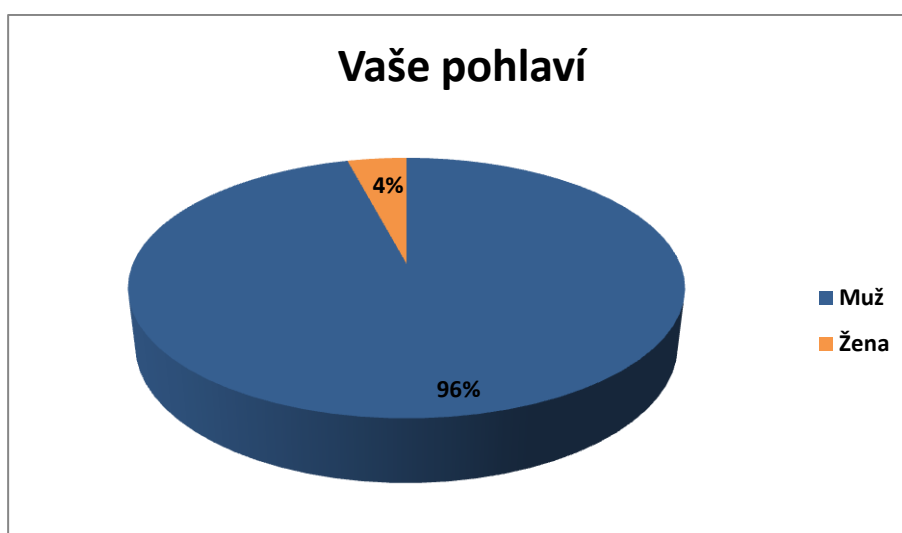
Ohledně své druhé hypotézy, neočekávám velkou podporu České pirátské strany, neboť tyto malé a poměrně nové strany se jen těžko prosazují a osobně myslím, že i samotný název může v mnohých evokovat cosi špatného. Nepochybuji o tom, že stahování skrze torrentové trackery bude vesměs pozitivně hodnoceno a pokud jde o softwarové ochrany, ty bude mnoho uživatelů považovat spíše za nedostatečné.

5.2 Vyhodnocení dotazníku

1. Vaše pohlaví

Dotazníkové šetření nádherně ukazuje, že muži mají o tuto problematiku mnohem větší zájem než ženy a také se v ní lépe orientují. Z celkových 1023 odpovědí dotazník zodpovědělo 981 mužů a 42 žen. Ukazuje se, že tedy muže toto téma více zajímá a souvisí to zřejmě i s jejich celkově vyšším zájmem o média a techniku obecně. Těžko říct co tento trend způsobuje, avšak díky mobilním zařízením a dalším technickým vymoženostem se s touto oblastí začínají sžívat i ženy. A to v mnohem větší míře než bylo dříve obvyklé.

Graf 1: pohlaví respondentů⁴⁴

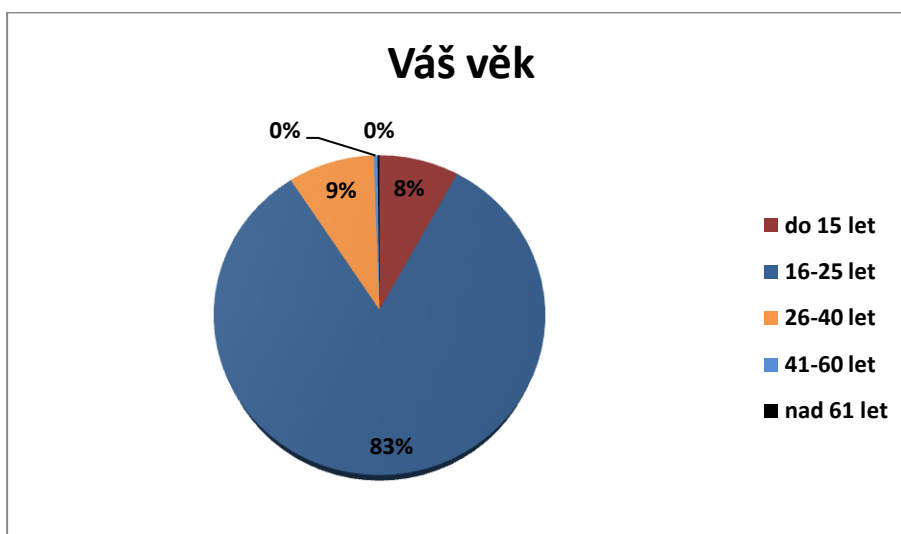

2. Váš věk

Dále byl zjišťován věk. Mladších než 15 let bylo 82 osob. Mezi 16-25 lety byla drtivá většina dotazovaných, jichž bylo 846. Věková kategorie 26-40 zaznamenala celkem 89 odpovědí. U starších věkových kategorií byly výsledky už nižší, respondenti věku 41-60 let byly v počtu 4 osob a respondenti ve věku nad 61 let byly pouze 2.

⁴⁴ vlastní zdroj

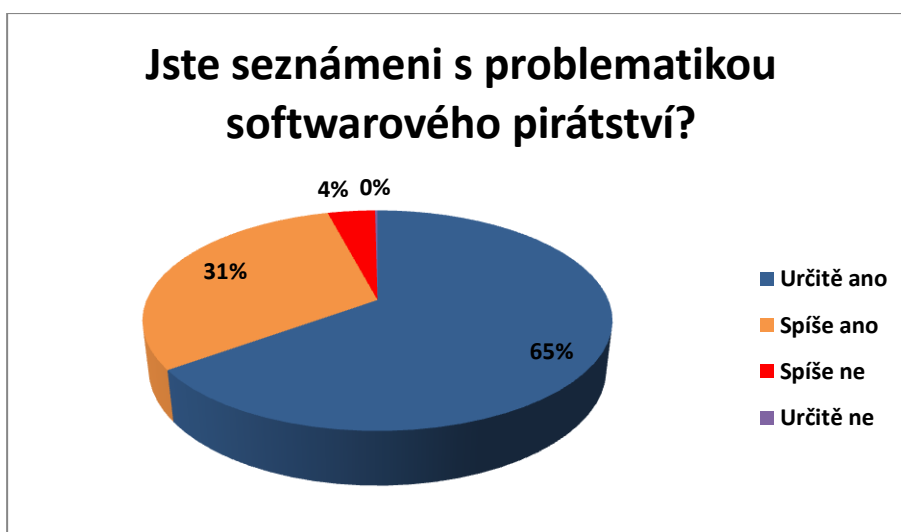
Graf 2: věkové kategorie respondentů⁴⁵

3. Jste seznámeni s problematikou softwarového pirátství?

Ohledně této otázky byly na výběr celkově 4 odpovědi, což znázorňuje graf níže. Nicméně celkově se dá říct, že respondenti mají poměrně silnou představu o tom, jaké softwarové pirátství skutečně je anebo se o něj alespoň úzce zajímají. 665 respondentů uvedlo, že je seznámeno s touto problematikou. Dalších 316 přiznává rovněž, že spíše ano. Druhou skupinu těch, kteří povědomí o tomto problému nemají nebo vůbec nemají, tvoří 40 respondentů a k tomu 2, kteří nemají o problematice představu vůbec.

Graf 3: podvědomí respondentů o softwarovém pirátství⁴⁶

⁴⁵ vlastní zdroj

⁴⁶ vlastní zdroj

4. Je podle Vás nelegální stažení jedné skladby z internetu trestným činem?

Podle našeho trestního práva není nelegální stažení jedné skladby z internetu trestným činem. Ostatně ani stažení jakéhokoliv obsahu, který je na internetu volně přístupný, není trestným činem. Za trestné se považuje pouze jeho sdílení a případný prodej. Většina dotazovaných tedy správně uvedla, že se nejedná o protiprávní jednání. Takto odpovědělo celkově 858 respondentů. Naopak 165 z nich je toho názoru že se jedná o protiprávní jednání.

Graf 4: Je stažení jedné skladby trestným činem?⁴⁷

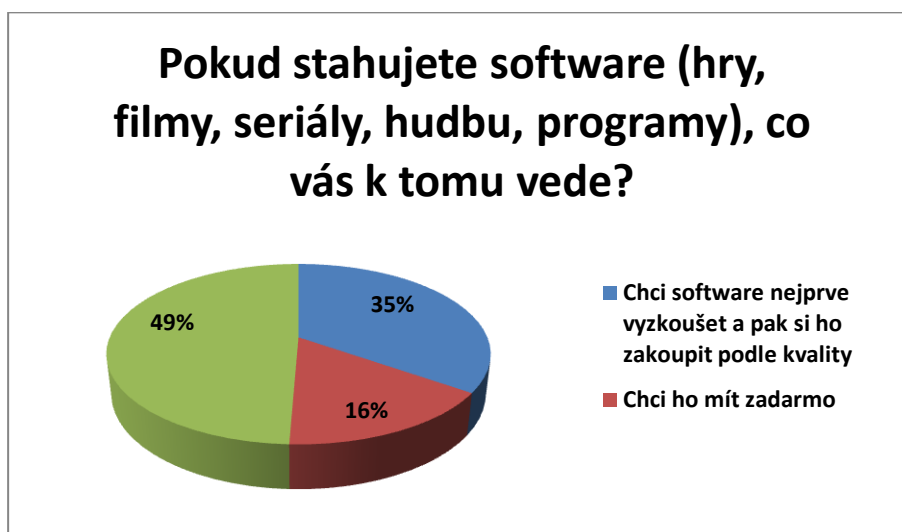

5. Pokud stahujete software (hry, filmy, seriály, hudbu, programy), co vás k tomu vede?

Další otázka dotazníku dobře reflektuje fakt, proč uživatelé nelegálně pořizují určitý software či další média. Největší problém jsou finance. Ostatně, je to dáno ekonomickou situací většiny lidí v ČR. K této variantě se přiklání 505 respondentů. Dalších 355 uvádí, že si chce daný software nejprve vyzkoušet a teprve poté se rozhodnout zda jej pořídit či ne. Zbylých 163 jej chce mít zkrátka zdarma.

⁴⁷ vlastní zdroj

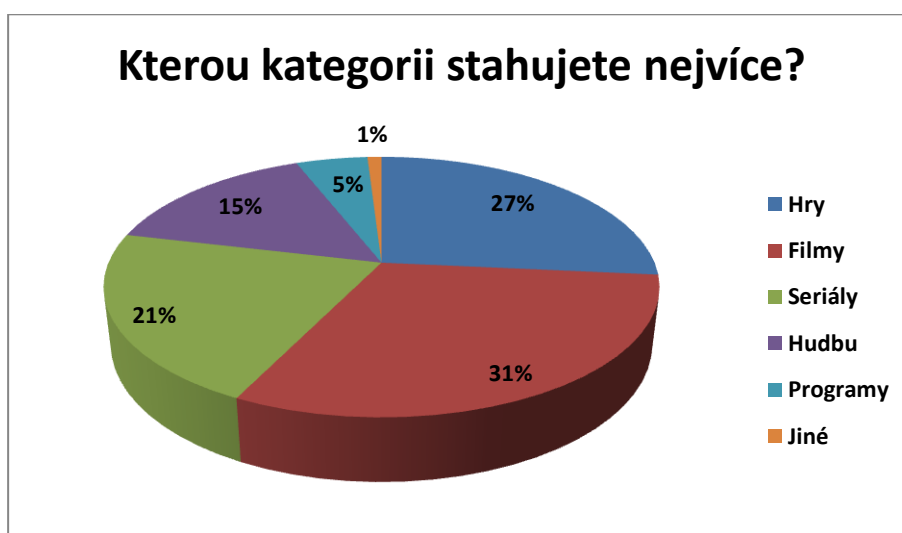
Graf 5: Co vede uživatele ke stahování nelegálního softwaru?⁴⁸

6. Kterou kategorii stahujete nejvíce?

Další otázka má ukázat, kterou kategorii uživatelé upřednostňují při stahování. V poslední době je ve velké oblibě stahovat nové filmy a hry, nicméně nejvíce se rozmáhá stahování nových seriálů, a to mnohdy již pár hodin po jejich premiéře v jiných zemích. Podle respondentů tohoto dotazníku zůstávají nejstahovanější kategorií filmy. Alespoň podle 315 lidí. Dalších 271 stahuje nejvíce hry, 219 seriály, hudbu 157, programy 51 a 10 lidí uvádí, že jiný druh. Což by mohly být kupříkladu elektronické knihy.

Graf 6: Která kategorie nelegálního softwaru se stahuje nejvíce?⁴⁹

⁴⁸ vlastní zdroj

⁴⁹ vlastní zdroj

7. Podporujete Českou pirátskou stranu?

Další otázka se týkala toho, zda jsou lidé ochotni podporovat či dokonce podporují Českou pirátskou stranu. Ukázalo se, že většina ji přijímá spíše kladně, i když rozdíl není až tak výrazný. Ti co jí vyloženě podporují, mají 207 hlasů, 358 dalších je spíše pro. Spíše proti je 318 lidí a rozhodně ji nepodporuje 140 dotázaných. Nicméně se ukazuje, že i přesto že například do parlamentu straně chybí ještě mnoho, tak mezi veřejností má svou podporu, která není až tak malá, jak se mnozí domnívají. A vzhledem ke konkurenci na politické scéně je to i dobře.

Graf 7: Podpora České pirátské strany⁵⁰

8. Slyšeli jste někdy o smlouvě ACTA?

Jelikož se tato bakalářská práce smlouvou ACTA zabývala a tato smlouva úzce souvisela s vývojem internetového pirátství do budoucna, tak bylo třeba zjistit, zda vůbec respondenti někdy o smlouvě ACTA slyšeli. V naprosto drtivé většině odpověděli uživatelé, že ano. Podle průzkumu o ní slyšelo 906 respondentů a pouze 117 nikoliv. Ukazuje se, že média mají skutečně velký vliv na samotné podvědomí široké veřejnosti a dokážou i pasivně podávat informace. Ostatně ACTA byla i v rámci naší republiky velmi ožehavým tématem, tudíž není divu, že uživatelé o ní dobře vědí. Otázkou však zůstává, jak detailně ji sami znali, jelikož ani spousta našich zákonodárců, neznala její znění i přesto že s ní souhlasili.

⁵⁰ vlastní zdroj

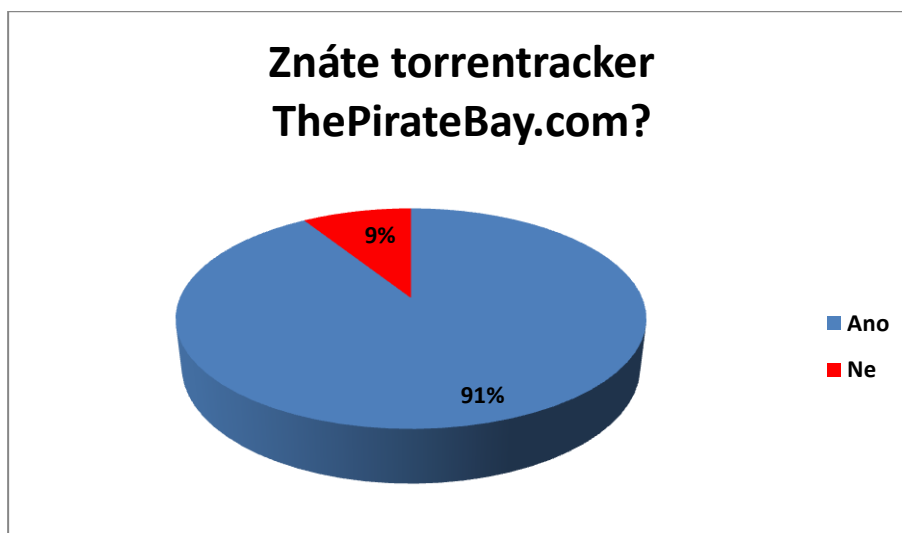
Graf 8: Informovanost respondentů o smlouvě ACTA⁵¹

9. Znáte torrent tracker ThePirateBay.com?

Celých 931 uvádí, že ano. Pouze 92 uvádí opak. Je tedy zjevné, že prostředí takzvaných torrentů je uživatelům blízké a poměrně známé.

Graf 9: Podvědomí o torrent trackeru ThePirateBay.com⁵²

⁵¹ vlastní zdroj

⁵² vlastní zdroj

10. Využíváte stahování pomocí torrentů, či jiný jemu podobný způsob?

V této otázce je zjišťováno, zda uživatelé používají ke stahování torrent trackery. Výsledek je však jasný. 799 uvádí, že ano a 224 že nikoliv.

Graf 10: Podíl torrent trackerů a jiných způsobů stahování⁵³

11. Myslíte si, že kriminalita spojená s nelegálním softwarem každoročně stoupá?

U této otázky většina respondentů uvádí, že dochází k nárůstu tohoto druhu kriminality. 333 si myslí, že rozhodně ano a 467 je také spíše pro. Že se nezvyšuje si myslí 200 lidí a 23 z nich je dokonce názoru, že se určitě nezvyšuje. Pravdu mají ti, kteří uvádějí, že nestoupá. Softwarová kriminalita se v posledních letech skutečně nijak nezvyšuje, naopak stagnuje. Zde se opět objevuje a hlavně projevuje vliv médií, která mají na svědomí jak informovanost, tak dezinformovanost ohledně některých skutečností. Díky tomu že spousta společností má zájem na tom, aby veřejnost měla piráty za zločince, tak je tak i spousta lidí skutečně bere. Ohledně vývoje kriminality v této oblasti, jednoznačně převládá trend, který předhazuje informaci, že kriminalita spojená s warezem neustále stoupá.

⁵³ vlastní zdroj

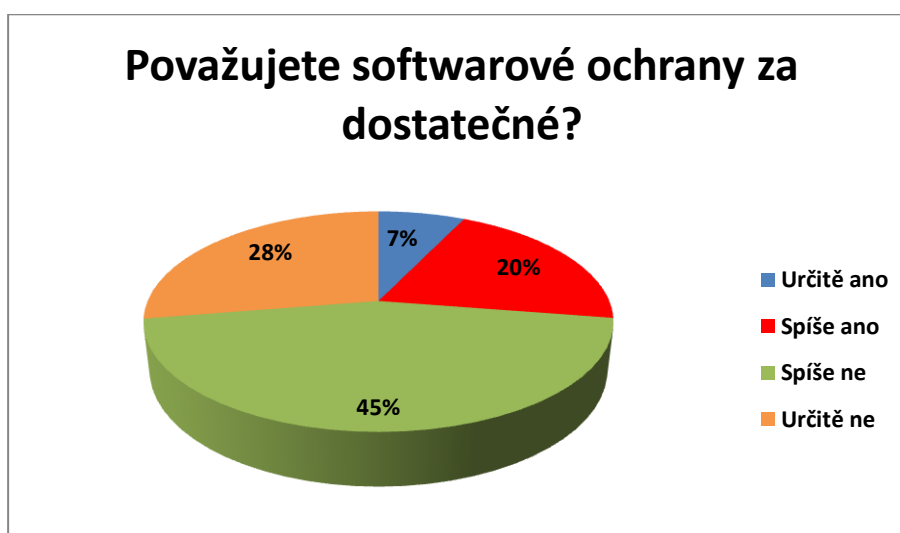
Graf 11: Dojem respondentů o vývoji softwarové kriminality⁵⁴

12. Považujete softwarové ochrany za dostatečné?

Dále bylo zjišťováno, zda uživatelé považují softwarové ochrany za dostatečné či nikoliv. Jak bylo již zmíněno v této bakalářské práci, tak většina uživatelů si softwarové ochrany spojuje s mnohými problémy, které to způsobuje poctivě placícím zákazníkům. Zde se ukazuje, že většina je považuje za nedostatečné. Velmi dostatečné jsou jen pro 73 respondentů a dostačující pro 208. Spíše nedostačující jsou pro 460 z nich a 282 je označuje za zcela nedostatečné.

Graf 12: Považujete softwarové ochrany za dostatečné?⁵⁵

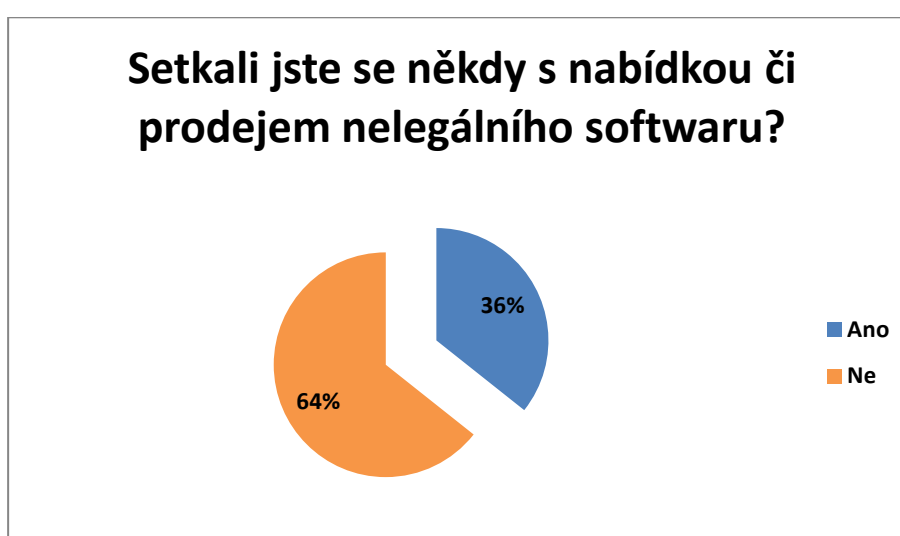
⁵⁴ vlastní zdroj

⁵⁵ vlastní zdroj

13. Setkali jste se někdy s nabídkou či prodejem nelegálního softwaru?

Zatímco spousta lidí tvrdí, že se softwarová kriminalita zvyšuje a je třeba s tím něco dělat, tak jen málokdo může říct, že by se dostal do styku přímo s někým, kdo by software prodával či nabízel. V jisté době se sice inzeráty objevovaly i běžně na bazarech v dnešní době už to tak nicméně není. 365 dotázaných se někdy setkalo s nabídkou či prodejem nelegálního softwaru, zatímco zbytek, tedy 658 se s tím nikdy neseťkalo.

Graf 13: Setkali jste se někdy s nabídkou či prodejem nelegálního softwaru?⁵⁶

14. Trestali byste vy osobně uživatele internetu za pouhé stažení několika skladeb ve formátu MP3?

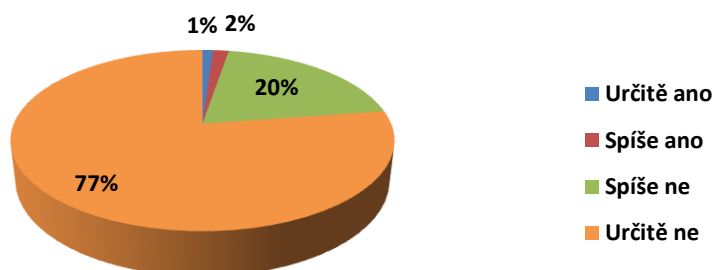
Tato otázka měla za úkol zjistit vlastní názor uživatelů, na to zda trestat uživatele, kteří si stáhnou několik skladeb zdarma z internetu, tedy nelegálně si je pořídí. Pro trestání těchto uživatelů je pouze 11 lidí, dalších 16 lidí je také pro trest. Spíše by je netrestalo 205 lidí a rozhodně by je netrestalo 791 lidí.

Graf 14: Trestali byste vy osobně uživatele internetu za pouhé stažení několika skladeb ve formátu MP3?⁵⁷

⁵⁶ vlastní zdroj

⁵⁷ vlastní zdroj

Trestali byste vy osobně uživatele internetu za pouhé stažení několika skladeb ve formátu MP3?

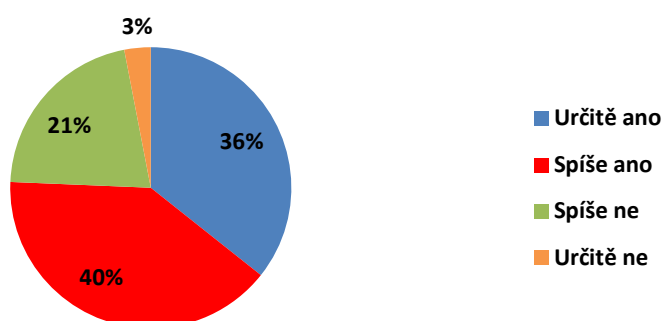

15. Bude se podle vás do budoucna zvyšovat míra pirátství?

Poslední otázka zjišťuje názor veřejnosti na budoucnost vývoje softwarové kriminality. Celkem 365 respondentů je názoru že se bude míra pirátství určitě zvyšovat. Že se nejspíše zvýší si myslí 409 z nich. Že se zvyšovat zřejmě nebude je přesvědčeno 218 respondentů a 31 uvádí, že se určitě nezvýší. Překvapivě většina veřejnosti je přesvědčena o tom, že softwarová kriminalita ještě poroste. Za tento trend mohou hlavně média, která předhazují neustále fakta o tom, že v dnešní době zkrátka takto společnosti poškozuje každý druhý.

Graf 15: Bude se podle vás do budoucna zvyšovat míra pirátství?⁵⁸

Bude se podle vás do budoucna zvyšovat míra pirátství?

⁵⁸ vlastní zdroj

5.3 Řízené rozhovory

Pro účely této bakalářské práce bylo vhodné zpracování řízeného rozhovoru s vybranými zástupci médií a společností, které mají přehled či přímo zasahují do dění ohledně nelegálního softwaru.

Rozhovor byl uskutečněn s tiskovým mluvčím společnosti BSA, která má své české zastoupení a bojuje s příčinami nelegálního stahování. Dále byl rozhovor uskutečněn s Michalem Maliarovem, který je šéfredaktorem portálu Doupe.cz, jenž spadá pod společnost Mladá fronta. Třetím, který byl ochoten rozhovor poskytnout, je Tomáš Chvála, šéfredaktor filmového portálu Kinobox.cz. Jako čtvrtá a poslední byla oslovena JUDr. et MgA. Petra Žikovská z České národní skupiny mezinárodní federace hudebního průmyslu. Sama za sebe se však odmítla k dané problematice vyjádřit.

1. Jaký je váš osobní postoj k softwarovému pirátství?

JH: Krádež duševního vlastnictví je jako každá jiná krádež, tedy nepřijatelná. Lidé by měli respektovat přání autorů. Na stranu druhou autorské právo je nyní příliš komplikované a nedrží krok s expandujícím digitálním světem, takže běžný občan se v něm těžko vyzná.

MM: Pamatuji, že jsem ještě na základní škole vystrašeně šilhal na spolužáky, kteří tahali hry z internetu, párkrát jsem se k tomu kdysi uchýlil i sám, spíše ale ze zvědavosti. Nyní pracuji v herním průmyslu a nemám to zapotřebí, dokážu ale pochopit některé uživatele, kteří si nemohou dovolit utrácet tisíce měsíčně za hry.

TCH: V dnešní době už je to dle mého téměř zbytečnost. Skoro každý profesionální program má nějaký freeware ekvivalent, který dokáže poskytnout "téměř" profi možnosti. Vnímám to jako problém v tom smyslu, že lidé často "pirátí" úplně zbytečně, alternativ je mnoho.

2. V čem vidíte příčinu softwarového pirátství?

JH: Neznalost, ignorantství a snaha mít komerční software zdarma. Počítač lze zdarma vybavit softwarem i bez porušování autorských práv.

MM: Mnozí si pod pojmem softwarové pirátství představí uživatele, kteří kašlou na zákony a společnosti a myslí jen na sebe. Pravdou ale je, že mnozí se k pirátství uchylují kvůli tomu, že jsou např. hry extrémně předraženou záležitostí a studenti nebo lidé bez pořádné práce prostě nemají možnost kupovat 5 her měsíčně. S hudbou a filmy takový problém není, ale např. v Americe je míra pirátství mnohem menší, protože tam jsou hry levnější a přistupují k tomu úplně jinak. Je to o přístupu.

TCH: Je to dle mého otázka osobního rozvoje. Když nám bylo 15, málokdo z nás měl tehdy legální software, protože si ho zkrátka nemohl dovolit. Dnes už je nicméně doba trochu jinde, protože třeba "okna" jsou prakticky automatickou součástí počítače (což před nějakými deseti lety nutně neplatilo). Každopádně je to dle mého otázka věku a finančních schopností jednotlivce (ve smyslu "pokud vydělávám, také si tu lítačku do veřejné dopravy zaplatím" atd.).

3. Myslíte si, že důležitým aspektem při nákupu softwaru je ekonomická situace fyzické či právnické osoby?

JH: Nemyslím, lze mít software legálně i s přihlédnutím k ekonomické situaci. Existuje řada licenčních modelů s různými cenovými strategiemi včetně toho „zdarma“.

MM: Bezesporně. Pokud máte dostatek financí, nemáte absolutně žádnou potřebu se k pirátství uchýlovat. Tak to mám alespoň já. Rád si koupím nějakou hru či film, je to pro mě jakýsi způsob poděkování tvůrcům za skvělou zábavu.

TCH: Viz výše.

4. Je podle vás míra softwarového pirátství v České republice vysoká?

JH: Dost vysoká na to, aby se vyplatilo ve snižování pokračovat, ale ne tak vysoká jako v řadě jiných zemí. Daří se ji opakovaně snižovat.

MM: Je tu určitě vyšší, než v mnoha jiných zemích Evropy. Opět tu hraje roli vysoká cena, ale také ekonomická situace obyvatel, resp. poměr příjmů a výdajů.

TCH: Nejsem si jistý. Řekl bych, že je dnes minimální v oblasti operačních systémů. Ale neřekl bych, že je vysoká v rámci placených programů. A to z toho důvodu, že lidé nejsou příliš zkušení v instalacích ilegálního softwaru. Počítačová gramotnost je spíše čím dál menší, částečně i díky neustálému zjednodušování operačních systémů, kdy vlastně už uživatel nemusí nic zdlouhavě hledat a řešit, protože se vše "tak nějak dělá samo".

5. Máte pocit, že se daří společností jako BSA úspěšně bojovat s tímto typem počítačové kriminality?

JH: Ano, míra SW pirátství na rozdíl od filmů či hudby klesá a to dlouhodobě.

MM: Myslím, že je to prakticky nemožné. Říká se, že jsou lidé, kteří vymýšlejí ochranu a lidé, kteří vymýšlejí, jak ji překonat. Tak to bude vždy, a jak už jsme se přesvědčili u rozličných DRM ochran, většinou více škodí poctivým zákazníkům, než pirátům. Spíše to chce zapracovat na tom, aby si lidé rádi sami hry kupovali.

TCH: Nejsem si vědom toho, že by tu probíhal nějaký progresivní boj.

6. Připadají vám dostatečné softwarové či online ochrany?

JH: Nejsem schopen posoudit.

MM: Jsou dostatečné, aby odradili obyčejné uživatele a nezalce od pirátství. Pokud někdo bude chtít hru stáhnout, tak nepomůže ani vysoká úroveň ochrany. Časem stejně padne.

TCH: Ne, všechno se dá obejít, když je člověk trochu vynalézavý.

7. Nemyslíte, že tyto druhy ochran mohou také znepříjemnit práci se softwarem platícímu zákazníkovi?

JH: V některých případech ano. Výrobci softwaru by měli s ochranou co nejméně obtěžovat platící zákazníky.

MM: Určitě, jak jsem ostatně poznamenal před chvílí. Ať už se společnosti snaží ochránit svůj produkt jakkoliv, ovlivnění jsou všichni bez výjimky. A bohužel to často mnohem více schytají platící zákazníci, kterým jejich software nefunguje.

TCH: Jsem platící zákazník a problémy neregistruji (ani žádná omezení či kontroly).

8. Která z těchto kategorií (hry, filmy, seriály, hudba, programy) se podle vás nelegálně stahuje a šíří skrze warez nejvíce?

JH: Hry, hudba a filmy asi nejvíce, software relativně nejméně. Stahování nelegálního SW je co do postihů nejrizikovější, jen samotné stažení představuje porušení zákona.

MM: Řekl bych, že pravděpodobně hudba. Poslouchají ji všichni a stahování mp3 skladeb z internetu už se ani za pirátství nepovažuje. Opět tu platí, že např. v Americe si většina obyvatel hudbu kupuje přes iTunes, fungují tam služby a ceny jsou přiměřené. Tam, kde to možné není, si lidé rádi hudbu stáhnou. O hrách se jen více mluví, mnohem stahovanější je ale podle mě právě hudba.

TCH: Spíše bych řekl, že nejméně programy, neboť jich existuje mnoho volně dostupných.

9. Jaký byl váš postoj ke smlouvě ACTA? Bral jste ji jako dobrou volbu v boji proti softwarovému pirátství či spíše naopak?

JH: Nemám k dispozici oficiální postoj BSA.

MM: Podle mě byla stejně jako SOPA naprosto nepromyšlená a přinesla by více škod než užitku. Přehnaná ochrana duševního vlastnictví by toho zablokovala tolik, že by internet jako médium ztratil jakýkoliv smysl.

TCH: ACTU vnímám jako jistou zoufalou snahu o nápravu, která ovšem vyžaduje praktické uvažování i poučenost. Ve zkratce: Přišlo mi, jako by to psal někdo, kdo nikdy nebyl na internetu a kdo si nikdy nevypálil nějaké CD (ve smyslu domácí zálohy).

10. Dá se podle vás účinně bojovat s warezovými fóry a torrent trackery typu The Pirate Bay?

JH: Velmi těžko při současné expanzi digitálního světa a komplikovaném vymáhání práva.

MM: Myslím, že je to jako partyzánská válka, která nikdy neustane. Internet je totiž natolik širokým pojmem, že se zablokuje 1 web a vzniknou dva další. Zablokuje se stovka a vznikne dalších tisíc. Opravdu důsledné zastavení warezu je myslím nemožné, pomohlo by snad jen kompletní vypnutí internetu.

TCH: Nejsem si ani jistý, jestli to má smysl. Problém není v tom, že podobné weby fungují, ale že nejsou zpoplatněné/státem řízené. Příklad za všechny - jsem fanoušek zahraničních seriálů, ale neexistuje jediná legální cesta, díky které bych mohl nové díly své oblíbené show sledovat online. Je samozřejmě, že takový člověk se uchýlí ke stahování. Dejme uživatelům možnost volby, aby nemuseli stahovat. To je dle mého ten jediný smysluplný protiboj.

11. Trestal byste pouhé odkazování na nelegální software, takzvané linkování?

JH: Pokud někdo vědomě odkazuje na kradené „zboží“, tak jde o protiprávní jednání.

MM: Za trest by podobný styl „reklamy“ asi nestál, rozhodně bych ale linky blokoval a mazal, jak to jen jde.

TCH: Ne, přijde mi to stejné jako třeba zavírat lidi za to, že na ulici řeknou nahlas sprosté slovo.

12. Vidíte nějaké řešení pro omezení softwarového pirátství?

JH: Co nejvíce variability ve výběru softwaru a minimální restrikce v oblasti vývoje. Jakmile existuje hodně alternativ, cena jde dolů, to platí nejen u běžného spotřebního zboží, ale i u softwaru. To je i důvod vysoké míry pirátství u hudby a filmu, neb hity a kasovní trháky jsou unikátní - nelze jít na „alternativního Avatára“.

MM: Jediné řešení je podívat se na ekonomickou situaci v dané zemi a přizpůsobit se tomu. Snížit ceny na snesitelnou úroveň, vymyslet další způsoby např. půjčování softwaru. Naprosto základním pravidlem marketingu je, že se stejně mnohem více vyplatí prodat hodně produktů za menší cenu, než málo za vysokou. Nakonec z toho stejně vyjdete v plusu.

TCH: Viz bod 10 - nabídnout co nejvíce alternativních legálních cest.

5.4 Shrnutí dotazníkového šetření a řízených rozhovorů

Jak vyplývá z dotazníkového šetření, tak o této problematice vědí více muži, nežli ženy, což jen potvrzuje všeobecně známou věc, která dokazuje, že ženy nemají v oblasti softwaru a pirátství takové znalosti jako muži a to zejména proto, že se o tuto oblast nijak detailněji nezajímají.

Dále se ukazuje, že mladší generace má v tomto směru větší přehled. Jde zejména o věkovou kategorii 16-25 let. Ostatně i jiné průzkumy ukazují, že mladá generace tohoto věku se s tímto fenoménem téměř denně dostává do styku. Případně sami nelegální software hojně stahují. Co se však týče všeobecného podvědomí o problematice nelegálního softwaru a všeho s tím spojené, tak uživatelé mají většinou přehled a alespoň tuší o čem je v tomto případě řeč.

Uživatelé však dobře vědí, že stažení skladby z internetu není trestným činem, neboť jak bylo již několikrát v práci uvedeno, tak o trestný čin se jedná v případě, že je skladba sdílena nebo nahrána na veřejně přístupný server. Čímž se nepotvrdila má první hypotéza, u níž jsem ve výsledku předpokládal přesný opak. Z dotazníku jasně vyplývá, že největším problémem pro uživatele při nákupu softwaru je jeho pořizovací cena, která je mnohdy až příliš vysoká. Spousta dalších uvádí i důvod, kdy chtějí software nejprve vyzkoušet a poté si jej zakoupit. Pokud jde o samotný nelegální software a obsah, tak jednoznačně se nejvíce stahují filmy a hry. Znatelně je stahována i hudba, zatímco programy a další software je více méně v pozadí.

Ačkoliv se to může zdát poněkud neuvěřitelné, tak i přes svůj nepříliš zajímavý volební program a celkové fungování Pirátské strany, ji podporuje poměrně dost uživatelů. Což potvrzuje fakt, že při posledních volbách byla podpora této strany poměrně vysoká, a to i přesto že se Piráti nedostali do parlamentu. Taktéž se nepotvrdila má druhá hypotéza. I v tomto případě jsem očekával spíše opačný přístup veřejnosti. Očekával jsem menší podporu ohledně této strany. Pokud jde o smlouvu ACTA, proti které byly piráti ve velkém a uživatelé také, tak o té slyšel téměř každý oslovený uživatel. Stejná situace panuje i u torrent trackeru The Pirate Bay. Drtivá většina uživatelů jej zná. Přes tři čtvrtiny uživatelů využívá stahování pomocí tohoto trackeru či jiného, který funguje na torrentové bázi. Pokud jde o vlastní názor uživatelů na vývoj

kriminality v této oblasti meziročně, tak velká většina uvádí, že kriminalita stoupá, což jak se z jiných průzkumů ukazuje, není pravda. Co se týče softwarových ochran u softwaru, tak mnoho uživatelů je názoru, že ochrany jednoznačně nestačí.

Zajímavé je, že veřejnost má ponětí a představu o nelegálním šíření a stahování softwaru, nicméně převážná část uvádí, že s nabídkou prodeje se přímo nesetkala. Pokud jde o trestání uživatelů za stažení malého množství nelegálního softwaru, tak převážná většina je pro, aby tito lidé trestáni nebyli. Nepovažují to za nutné. Ohledně vlastního názoru uživatelů na to, zda bude softwarová kriminalita do budoucna stoupat, se ukazuje, že většina si myslí, že ano. Nicméně statistiky aktuálně tvrdí opak.

Pokud jde o samotné řízené rozhovory s Janem Hlaváčem, Michalem Maliarovem a Tomášem Chválou, tak se ukazuje, že se jejich názory v některých otázkách diametrálně liší a u některých se naopak téměř shodují.

Jejich postoj k softwarovému pirátství je dokonalým příkladem toho, že co člověk to názor. Zatímco Jan Hlaváč považuje softwarové pirátství za nepřijatelné, Michal Maliarov uvádí, že dokáže uživatele pochopit. Tomáš Chvála pak naznačuje, že kdo chce stahovat, tak stahovat bude i když podle něj je to v dnešní době až zbytečné. Pokud jde o důvody, proč lidé stahují, tak se shodují v tom, že software je příliš drahý, nicméně jediný Jan Hlaváč zdůrazňuje, že jde o ignorantství a neznalost zákonů ze strany uživatele. Ohledně ekonomické situace při nákupu softwaru se shodují téměř na tom samém, co uvedli o otázku dříve.

Na dotaz, zda si myslí, že v ČR je vysoká míra softwarového pirátství, odpovídají téměř jednotně. Míra je zde vyšší než v některých jiných zemích, ale nikoliv až příliš vysoká. Pokud jde o boj se softwarovou kriminalitou, tak Jan Hlaváč je názoru, že společnosti jako BSA úspěšně kriminalitu potlačují, Michal Maliarov tvrdí že se s tím bojovat nedá a Tomáš Chvála, pak uvádí, že si nevšiml žádného výrazného boje s pirátstvím. Ohledně softwarových ochran jsou v podstatě zajedno v tom, že zkušenějšího uživatele nic nezastaví. Pokud jde o potíže se softwarovými ochranami, které někteří uživatelé zaznamenali, tak Jan Hlaváč i Michal Maliarov souhlasí, že mohou obtěžovat i platícího zákazníka. Tomáš Chvála problémy prý nezaznamenává.

Kategorie, které se nejvíce stahují, jsou u všech tří totožné. Jsou to hry, filmy a hudba. Ke smlouvě ACTA, se Jan Hlaváč nevyjadřuje. Oba zástupci médií jsou v tomto ohledu však za jedno. Rozhodně by byla větším problémem pro uživatele než přínosem. Stahování z torrent trackerů je podle nich zcela běžná záležitost s kterou se bojovat nedá. Tomáš Chvála upozorňuje na to, že příčinou stahování je většinou jediná možnost jak se k některým filmům a seriálům včas dostat. V případě odkazování na jiné weby, které poskytují warez by zakročil pouze Jan Hlaváč. Šéfredaktoři jsou shodně za jedno, že by se trestat nemělo, i když Michal Maliarov dodává, že je dobré se postarat o mazání těchto odkazů z veřejných vyhledávačů. Jako poslední bod, bylo hledáno řešení, které by pomohlo na poli softwarového pirátství a došlo by tak k jeho omezení. Jan Hlaváč i Tomáš Chvála by nabízely maximum alternativ, aby k tomu nemohlo docházet. Michal Maliarov by přizpůsobil trh ekonomické situaci dané země.

Hlavní body vycházející z dotazníkového šetření

- rozsáhlé podvědomí o softwarové kriminalitě
- využívání stahování přes torrent trackery
- příčinou stahování je vysoká cena softwaru
- velká podpora České pirátské strany

Hlavní body vycházející z řízených rozhovorů

- nelegální stahování je způsobeno malým množstvím alternativ
- neexistuje osvědčený způsob jak stahování zastavit
- míra pirátství v ČR není tak vysoká, jak se mnozí domnívají

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo zmapovat oblast okolo nelegálního softwaru a tudíž vše co s ním souvisí. V podvědomí široké veřejnosti zůstává silně zakořeněno faktum, které ukazuje na to, že nejen my Češi, ale i jiné národy stahujeme a následně i dále sdílíme nelegální obsah skutečně ve velkém. Mnozí si dokonce myslí, že patříme mezi světovou špičku. Nicméně jak se ukazuje, Česká republika na tom není zase tak špatně, jak nám to média neustále předhazují.

Pochopitelně uživatelé v Česku nejsou bez viny. Stahuje se a stahovat se bude. Nicméně podle vyjádření BSA se daří meziročně kriminalitu v oblasti nelegálního softwaru neustále potlačovat. A to i navzdory tomu, že se takzvaní piráti, kteří šíří nelegální software dále, neustále zdokonalují a je tak složitější jim v jejich činnosti zabránit. Stále zde ale zůstává problémem, že mnoho trestných činů spojených s nelegálním softwarem není evidováno a tudíž ani řešeno.

Pokud jde o samotné snižování této kriminality, zejména v Česku není to jen BSA, která se zasloužila o to, aby ona čísla trestných činů klesala. Je to také tím, že se objevují nové formy možnosti nákupu a licencí. Ze západních trhů, sem začínají pronikat obchodní modely, které dokonce nabízejí možnost si software legálně stáhnout a vyzkoušet anebo za různé příplatky jej rozšířit o další funkce, přičemž v základu zůstává pro uživatele dostačujícím na danou práci.

Ačkoliv se velké společnosti vyvíjející software snaží uživatelům předhazovat svá data, která mluví v jejich finanční neprospěch, tak je evidentní že jejich průzkumy jsou založené na tom, aby z nich každý třetí uživatel vyšel špatně, tedy coby pirát. Nicméně právě konzervatismus některých společností je hlavní příčinou toho, proč lidé stahují a nepožijí software a další digitální média legální cestou. Tyto firmy zkrátka odmítají jakékoliv přizpůsobení dynamicky se rozvíjícímu trhu. V dnešní době, díky spoustě alternativ k danému softwaru jsou tyto společnosti nuceny snižovat ceny svých produktů anebo je nabízet v mnohem lepší variantě než jejich konkurence.

Pro většinu lidí je největším problémem zejména cena, kterou si výrobce či vydavatel daného softwaru účtuje. Licence jsou mnohdy předražené a cena je neadekvátní vzhledem k tomu co produkt nabízí.

Pokud jde o právní úpravu v rámci České republiky, tak náš právní systém počítá s případy pirátství, nicméně jen v tom případě pokud je software poskytován dále, tedy posílán a sdílen. Pakliže uživatel pouze stahuje "volně dostupný obsah internetu", není dle našeho právního systému vinným i přesto, že si mnoho společností v takovém případě dělá nárok. Z osobního hlediska si myslím, že by se dalo v rámci této oblasti udělat mnohem více a hlavní příčinou veškerého stahování jsou velká úložiště, která umožňují warezu vesele kvést a z právního hlediska jsou tyto služby zcela čisté.

Informovanost široké veřejnosti o této problematice je poněkud překvapivě dosti vysoká. Pramení to zřejmě z toho, že ačkoliv uživatel není přímým účastníkem, přeci jen sbírá informace o aktuálních kauzách a sleduje jejich vývoj. V éře informací je téměř nemožné, aby někdo neměl ponětí o tom, čeho se toto téma týká. Ostatně spousta lidí uvádí, že dokonce sympatizuje s různými hnutími za svobodný internet, případně s Českou pirátskou stranou. Lidé si dobře uvědomují, že pokud by se podařilo prosadit smlouvy podobné té jako ACTA, tak by přišli o svou svobodu na internetu a mohlo by docházet až k omezování osobní svobody. Tím bychom se v případě našeho práva dostali do samotného rozporu s Ústavou České republiky, konkrétně Listiny základních práv a svobod.

Rozhovor s vybranými zástupci společností a médií ukázal, že ve své podstatě se shodují na stejném problému. Díky tomu že dnes má každý volně přístup na internet, nedá se onomu stahování nijak zvlášť zamezit. Shodují se však na tom, že díky variabilitě jednotlivých licencí si téměř každý může najít to, co hledá, aniž by se musel k nelegálnímu stahování uchýlit.

Můj osobní názor k problematice nelegálního softwaru je ten, že je veškerý boj s ním vlastně marný. Jak se prokázalo, každý kdo chce zkrátka nějaký ten software sehnat zdarma, si jej nakonec sežene. Ať už to bude cestou vlastního stažení anebo zakoupení ilegální licence. Já sám jsem byl svědkem toho, kdy byl na internetu zcela bez ostychu nabízen nelegální software za výrazně nižší cenu.

Právní úprava v naší zemi zatím dosti napomáhá tomu, aby zde warez bujel ve velkém a v nejbližší době v tomto směru nevidím nápravu, neboť i aktuální vláda zatím neprojevuje zájem se touto oblastí vůbec zabývat. Pak je tedy na pováženou, zda má smysl kvůli několika odhaleným případům vlastně orgány činné v trestním řízení vybavovat lepší technikou. Z mého pohledu rozhodně ne, alespoň do té doby, než by došlo k úpravě v právní oblasti na toto téma.

Co bych řekl závěrem o budoucnosti pirátství v oblasti nelegálního softwaru? Z mého pohledu v podstatě během několika let klesne na minimum a časem možná vymizí. Spousta společností, které reagují na tržní poptávku, začíná zjišťovat, že nejvýhodnější je vlastně poskytnout software uživatele zdarma s tím, že on si následně dle svého uvážení dokoupí další součásti programu, avšak za mnohem menší poplatek. Nicméně teprve budoucnost ukáže, jaký vývoj v této oblasti nastane. Je ale jasné že běžné protipirátské ochrany nejsou tím pravým ořechem.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BSA. *Tisková zpráva: Firmy od pirátství odrazuje ztráta bezúhonnosti a finanční postihy*. Praha : The Software Alliance, 2013.
2. CEJP, M. *Pokusy o předvídání možného vývoje kriminality*. Praha: C. H. BECK, 2010. Trestně právní revue č. 4, 152 s.
3. CRAIG, P; HONICK, R. *Softwarové pirátství bez záhad*. 1. vydání. Praha : Grada Publishing, 2008. 212 s. ISBN 978-80-247-1765-4.
4. EUROPEAN PARLIAMENT. *Comments on the "Opinion of European Academics on Anti-Counterfeiting Trade Agreement"*. Brusel, 2011.
5. HERCZEG, J; GRIVNA, T. *Právo na přístup k internetu, blokáce stránek a digitální gilotina*. Praha: C. H. BECK, 2010. Trestně právní revue č. 5. 144 s.
6. JÍROVSKÝ, V. *Kybernetická kriminalita: nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2007. s. 288. ISBN 978-80-247-1561-2.
7. KOENIG, E; SMITH, B. *Metody boje proti softwarovým pirátům ve světě*. 1. vydání. Praha : Leringo, 1993. 32 s. ISBN 80-901327-2-3.
8. MATĚJKA, M. *Počítačová kriminalita*. 1. vydání. Praha : Computer Press, 2002. 106 s. ISBN 80-7226-419-2.
9. MUSIL, S. *Počítačová kriminalita: nástin problematiky*. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2000. s. 298. ISBN 80-86008-80-0.
10. PETERKA, J. *Báječný svět elektronického podpisu*. Praha : CZ.NIC, 2011. s. 380. ISBN 978-80-904248-3-8.
11. PORADA, V; KONRÁD, Z. *Metodika vyšetřování počítačové kriminality*. 1.vydání. Praha : Vydavatelství PA ČR, 1998. 54 s. ISBN 80-85981-75-0.
12. VLČEK, M. *Počítače a kriminalita : trestněprávní a kriminologické aspekty*. 1. vydání. Praha : Academia, 1989. 95 s. ISBN 80-200-0139-5.

Elektronické zdroje

1. ČESKÁ PROTIPIRÁTSKÁ UNIE. *Česká protipirátská unie - Kdo jsme* [online]. 2000 [cit. 26. února 2014]. Dostupný z WWW: <http://www.cpufilm.cz/kdo_jsme.html>.
2. ČÍŽEK, J. *BitTorrent Wide Web aneb jak Pirate Bay provede revoluci* [online]. 2014 [cit. 20. března 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.zive.cz/clanky/bittorrent-wide-web-aneb-jak-pirate-bay-provede-revoluci/sc-3-a-171927/default.aspx>>.
3. ČÍŽEK, J. *BSA: Své firmy už udalo 150 dobrovolníků* [online]. 2012 [cit. 2. března 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.zive.cz/bleskovky/bsa-sve-firmy-uz-udalo-150-dobrovolniku/sc-4-a-172592/default.aspx>>.
4. ČÍŽEK, J. *Efekt Megauploadu pokračuje. Definitivně skončil Filesonic* [online]. 2012 [cit. 2. prosince 2013]. Dostupný z WWW: <<http://www.zive.cz/bleskovky/efekt-megauploadu-pokracuje-definitivne-skoncil-filesonic/sc-4-a-165269/default.aspx>>.
5. ČÍŽEK, J. *Megaupload uchovával i legální data. Co se s nimi stane?* [online]. 2012 [cit. 2. prosince 2013]. Dostupný z WWW: <<http://www.zive.cz/clanky/megaupload-uchovaval-i-legalni-data-co-se-s-nimi-stane/sc-3-a-162032/default.aspx>>.
6. DILIA. *Dilia - Kdo jsme* [online]. 2010 [cit. 26. února 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.dilia.cz/index.php/o-nas>>.
7. DOČEKAL, D. *FBI odstavila Megaupload, Anonymous odpověděli útokem na UMI, RIAA, Ministerstvo spravedlnosti a další weby* [online]. 2012 [cit. 29. listopadu 2013]. Dostupný z WWW: <<http://www.lupa.cz/clanky/fbi-odstavila-megaupload-anonymous-odpovedeli-utokem-na-umi-riaa-ci-ministerstvo-spravedlnosti/>>.
8. DOČEKAL, D. *Filesonic končí s možností volně sdílet soubory, další dopady zátahu FBI na Megaupload* [online]. 2012 [cit. 29. listopadu 2013]. Dostupný z WWW: <<http://www.lupa.cz/clanky/filesonic-konci-s-moznostmi-volne-sdilet-soubory-dalsi-dopady-zatahu-fbi-na-megaupload/>>.
9. IFPI. *Česká národní skupina mezinárodní federace hudebního průmyslu* [online]. [cit. 26. února 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.ifpi.cz/ifpi-svet/>>.

10. INTERGRAM. *Intergram - Kdo jsme* [online]. [cit. 26. února 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.intergram.cz/cs/index/o-nas/>>.
11. MICHÁLEK, J; FERJENČÍK, M. *ACTA: Zostřený boj za "duševní vlastnictví"* [online]. 2012 [cit. 16. února 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.linuxexpres.cz/aktuality/acta-zostreny-boj-za-dusevni-vlastnictvi>>.
12. MÍŠEK, K. *Gestor - Kdo jsme* [online]. 2008 [cit. 26. února 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.gestor.cz/cs/uvodni-stranka/>>.
13. OOAS. *Ochranná organizace autorská - Kdo jsme* [online]. 2009 [cit. 26. února 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.ooas.cz/>>.
14. OSA. *OSA - o nás* [online]. 2011 [cit. 26. února 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.osa.cz/hlavni-menu/kdo-jsme/o-nas.aspx>>.
15. POLESNÝ, D. *Kim Dotcom končí s Mega. Dál se chce věnovat hudbě, soudům a politice* [online]. 2013 [cit. 2. prosince 2013]. Dostupný z WWW: <<http://www.zive.cz/bleskovky/kim-dotcom-konci-s-mega-dal-se-chce-venovat-hudbe-soudum-a-politice/sc-4-a-170452/default.aspx>>.
16. URBAN, P. *The Pirate Bay chystá revoluční systém proti cenzuře. Budeme sdílet weby.* [online]. 2014 [cit. 20. března 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.cnews.cz/pirate-bay-chysta-revolucni-system-proti-cenzure-budeme-sdilet-weby>>.
17. VÁCLAVÍK, L. *Celý The Pirate Bay můžete stáhnout v jednom 90MB souboru* [online]. 2012 [cit. 14. prosince 2013]. Dostupný z WWW: <<http://www.cnews.cz/cely-pirate-bay-muzete-stahnout-v-jednom-90mb-souboru>>.
18. VÁCLAVÍK, L. *The Pirate Bay má vlastní webový prohlížeč. PirateBrowser zatočí s cenzurou.* [online]. 2013 [cit. 20. března 2014]. Dostupný z WWW: <<http://extrawindows.cnews.cz/pirate-bay-ma-vlastni-webovy-prohlizec-piratebrowser-zatoci-cenzurou>>.
19. VÁCLAVÍK, L. *The Pirate Bay zase na jiné doméně. Místo Islandu je to Svätý Martin* [online]. 2013 [cit. 14. prosince 2013]. Dostupný z WWW: <<http://www.cnews.cz/pirate-bay-zase-na-jine-domene-misto-islandu-je-svaty-martin>>.

20. WIKIPEDIA. *Anti-Counterfeiting Trade Agreement (ACTA)* [online]. 2014 [cit. 16. února 2014]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Anti-Counterfeiting_Trade_Agreement>.

Legislativní zdroje

1. ČESKO. Zákon č. 121/2000 Sb. Autorský zákon: Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika* [online], 2000, částka 36/2000, s. 1658-1685. Dostupný z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-121>>.
2. ČESKO. Zákon č. 99/1963 Sb. Občanský soudní řád. In: *Sbírka zákonů, Česká republika* [online], 1963, částka 56/1963, s. 99-100. Dostupný z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1963-99>>.

Seznam grafů

Graf 1: pohlaví respondentů

Graf 2: věkové kategorie respondentů

Graf 3: podvědomí respondentů o softwarovém pirátství

Graf 4: Je stažení jedné skladby trestným činem?

Graf 5: Co vede uživatele ke stahování nelegálního softwaru?

Graf 6: Která kategorie nelegálního softwaru se stahuje nejvíce?

Graf 7: Podpora České pirátské strany

Graf 8: Informovanost respondentů o smlouvě ACTA

Graf 9: Podvědomí o torrent trackeru ThePirateBay.com

Graf 10: Podíl torrent trackerů a jiných způsobů stahování

Graf 11: Dojem respondentů o vývoji softwarové kriminality

Graf 12: Považujete softwarové ochrany za dostatečné?

Graf 13: Setkali jste se někdy s nabídkou či prodejem nelegálního softwaru?

Graf 14: Trestali byste vy osobně uživatele za pouhé stažení několika skladeb ve formátu MP3?

Graf 15: Bude se podle vás do budoucna zvyšovat míra pirátství?

Seznam příloh

Příloha 1 - Dotazník

Příloha 2 - Řízený rozhovor

Příloha 1

Dotazník - Nelegální software

<https://docs.google.com/forms/d/1qte725vOHGHLnIBg4aqqLP5CnYQvZPZMHTWBAt2ss6g/viewform>

Tento dotazník je čistě anonymní a slouží pouze za účelem získání poznatků o podvědomí uživatelů o nelegálním softwaru pro bakalářskou práci. Tématem bakalářské práce je Počítačová kriminalita se zaměřením na nelegální software.

Děkuji za vyplnění

Martin Pilous, student Vysoké školy evropských a regionálních studií.

1. Vaše pohlaví

- Muž
- Žena

2. Váš věk

- do 15 let
- 16 – 25 let
- 26 – 40 let
- 41 – 60 let
- nad 61 let

3. Jste seznámeni s problematikou softwarového pirátství?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

4. Je podle Vás nelegální stažení jedné skladby z internetu trestným činem?

- Ano
- Ne

5. Pokud stahujete software (hry, filmy, seriály, hudbu, programy), co vás k tomu vede?

- Chci software nejprve vyzkoušet a pak si ho zakoupit podle kvality
- Chci ho mít zadarmo
- Pořizovací cena je pro mě příliš vysoká

6. Kterou kategorii stahujete nejvíce?

- Hry
- Filmy
- Seriály
- Hudbu
- Programy
- Jiné

7. Podporujete českou pirátskou stranu?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

8. Slyšeli jste někdy o smlouvě ACTA?

- Ano
- Ne

9. Znáte torrent tracker ThePirateBay.com?

- Ano
- Ne

10. Využíváte stahování pomocí torrentů, či jiný jemu podobný způsob?

- Ano
- Ne

11. Myslíte si, že kriminalita spojená s nelegálním softwarem každoročně stoupá?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

12. Považujete softwarové ochrany za dostatečné?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

13. Setkali jste se někdy s nabídkou či prodejem nelegálního softwaru?

- Ano
- Ne

14. Trestali byste vy osobně uživatele internetu za pouhé stažení několika skladeb ve formátu MP3?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

15. Bude se podle vás do budoucna zvyšovat míra pirátství?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

Příloha 2

Řízený rozhovor

Řízený rozhovor s vybranými zástupci společností a médií. Janem Hlaváčem - tiskovým mluvčím BSA, Michalem Maliarovem - šéfredaktorem webu Doupe.cz a Tomášem Chválou - šéfredaktorem webu Kinobox.cz.

- 1. Jaký je váš osobní postoj k softwarovému pirátství?**
- 2. V čem vidíte příčinu softwarového pirátství?**
- 3. Myslíte si, že důležitým aspektem při nákupu softwaru je ekonomická situace fyzické či právnické osoby?**
- 4. Je podle vás míra softwarového pirátství v České republice vysoká?**
- 5. Máte pocit, že se daří společnostem jako BSA úspěšně bojovat s tímto typem počítačové kriminality?**
- 6. Připadají vám dostatečné softwarové či online ochrany?**
- 7. Nemyslíte, že tyto druhy ochrany mohou také znepříjemnit práci se softwarem platícímu zákazníkovi?**
- 8. Která z těchto kategorií (hry, filmy, seriály, hudba, programy) se podle vás nelegálně stahuje a šíří skrze warez nejvíce?**
- 9. Jaký byl váš postoj ke smlouvě ACTA? Bral jste ji jako dobrou volbu v boji proti softwarovému pirátství či spíše naopak?**
- 10. Dá se podle vás účinně bojovat s warezovými fóry a torrent trackery typu The Pirate Bay?**
- 11. Trestal byste pouhé odkazování na nelegální software, takzvané linkování?**
- 12. Vidíte nějaké řešení pro omezení softwarového pirátství?**